

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2019 -2021**

POLICE 2018

Spis treści

Wstęp	s. 3
Podstawy prawne opracowania programu	s.8
1. Wspieranie rodziny na poziomie gminy	s.10
1.1 Zadania gminy	s.10
1.2 Instytucje wsparcia rodziny na poziomie gminy	s.12
1.2.1 Asystent rodziny	s.13
1.2.2 Rodziny wspierające	s.19
1.2.3 Grupy wsparcia i grupy samopomocowe	s. 20
1.2.4 Placówki wsparcia dziennego	s.21
1.2.5 Poradnictwo specjalistyczne	s.22
1.2.6 Praca socjalna	s.24
2. Nowe zadania wsparcia rodziny na poziomie gminy	s.25
2.1. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci	s.25
2.2. Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	s.26
2.3. Rządowy Programu „Dobry start”	s.28
3. Charakterystyka społeczno – demograficzna Gminy Police	s.29
4. Charakterystyka rodzin objętych wsparciem OPS w Policach	s. 37
4.1 Dzieci z Gminy Police umieszczone w pieczy zastępczej	s.43
5. Analiza SWOT	s.49
6. Zasoby instytucjonalne	s.51
7. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	s.57
8. Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	s.58
9. Finansowanie Programu	s.62
10. Zakładane efekty realizacji Programu	s.62
11. Promocja Programu	s.63
12. Monitoring i ewaluacja Programu	s.64
13. Wykaz skrótów	s.65
14. Spis tabel	s.66
15. Spis wykresów	s.67
16. Spis schematów i rysunków	s.68

Wstęp

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączy go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozwalne (za wyjątkiem porzucenia, rozwodu)¹

Człowiek oczyma rodziny patrzy na otaczający go świat społeczny, uczy się go nazywać i klasyfikować, uznawać za przyjazny lub wrogi, swój lub obcy. W jej perspektywie postrzega sens swojego życia, formułuje własne cele życiowe i sposoby ich osiągnięcia. Tak właśnie kształtowana jest podstawowa rzeczywistość kultury, która na zawsze już stanie się symbolicznym układem odniesienia zarówno wówczas, gdy w swoim dorosłym życiu człowiek będzie twórczo rozwijał rodzinne doświadczenia, jak i wtedy, gdy będzie im własnym postępowaniem zaprzeczał². Dlatego tak istotne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo i zapewniała odpowiednie warunki do rozwoju wszystkich swoich członków, a w szczególności dzieci.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania.

Zmienił się model rodziny, zmalała liczebność rodziny, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa i rodziny funkcjonują alternatywne formy życia rodzinnego tj. samotne rodzicielstwo, kohabitacja, związki homoseksualne, życie w samotności itp.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. W wyniku reorganizacji władzy rodzinnej, znaczącą jej część w rodzinie przejmuje matka – żona. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod

---

¹ Kawula S, Brągiel J, Janke A. „Pedagogika rodziny”, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1999, s. 49

² Świątkiewicz W. „Rodzina jako wartość w tradycji kulturowej górnego śląska” [w:] „Rodzina w województwie katowickim. Opracowania i raporty” pod red. Świątkiewicza W., Wyd. Instytutu Górnośląskiego, Katowice 1998 s. 9

względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych³. Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy:

1. zmianę pozycji i ról małżonków;
2. zmianę pozycji dziecka w rodzinie;
3. proces autonomizacji jednostki⁴.

Główną przyczyną kształtowania się modelu partnerskiego w rodzinie jest wzrost niezależności ekonomicznej i psychicznej kobiety, która stanowi o poszerzeniu jej samodzielności życiowej. Kobiety - matki podejmują pracę zawodową, dążą do samorealizacji, niezależności. Rozwijają swoje pasje i zainteresowania. Nie poświęcają już całej swojej uwagi i czasu tylko na wychowanie dzieci i dbanie o dom. Mężczyźni nie są już tylko jedynymi żywicielami rodziny, ale również uczestniczą w pracach domowych, w opiece i wychowywaniu dzieci.

W relacjach rodzinnych obserwuje się zmniejszenie dystansu pomiędzy małżonkami, a także między rodzicami i dziećmi. Wzajemne kontakty rodzinne nie są już ściśle uzależnione od pozycji zajmowanej w rodzinie. Dzieciom przyznawana jest coraz większa swoboda zachowania, a młodzież uwalnia się spod arbitralnej władzy rodziców. Ponadto obserwuje się zjawisko autonomizowania się członków rodziny od jej wpływów, czego przejawem jest zmniejszenie wspólnotowego charakteru przeżywania doświadczeń w rodzinie⁵.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spistość, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na: poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne.

Przemiany gospodarczo – kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały znaczny wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

---

³ Cudak S. (2007), Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, w: Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce s. 7

⁴ Żebrowski J. (2001), Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, w: Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk, s.23

⁵ 7 A. Żurek (1999). Orientacje na mikrostrukturę a rodzina, [w:] M. Ziemska (red.), Rodzina współczesna. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2001 s.23

Pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje oraz lokalnym tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp.

Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny wymienić należy: niezadorność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, przemoc. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na matki, gdyż to głównie kobiety są beneficjentami pomocy społecznej. Jednocześnie zauważono niewykorzystany potencjał dalszej rodziny i otoczenia.

Skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w tym sąsiedzkim, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, Kościołem i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Obecnie w pomocy społecznej mówi się o „familiocentryzmie”, który rozumieć należy jako praktyczne podejście, a nie założenie ideologiczne. Tak rozumiany familiocentryzm oznacza:

- diagnozowanie dysfunkcyjności jednostek poprzez kontekst bliższej i dalszej rodziny,
- traktowanie rodziny jako podmiotu, a nie przedmiotu pracy socjalnej,
- „wykorzystywanie” rodziny jako grupy wsparcia dla jednostek dysfunkcyjnych,

- dostrzeganie funkcji socjalizacyjnej i kulturowej rodziny w przekazywaniu dysfunkcyjnych wartości i norm;
- traktowanie rodziny jako systemu o wysokiej dynamice zmian wewnętrznych struktur i procesów przystosowujących ją do środowiska.⁶

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁷ nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin.

W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by zarówno działania jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Gminny Program Wspierania Rodziny *na lata 2019 – 2021* adresowany jest do:

- wszystkich rodzin z dziećmi, w szczególności do tych, które są lub mogą być zagrożone problemem niewydolności opiekuńczo-wychowawczej oraz innymi trudnościami i problemami życiowymi wpływającymi na jakość życia rodziny oraz wypełnianie jej podstawowych funkcji,
- rodzin w kryzysie,
- kobiet w okresie ciąży, porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych,
- rodzin, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko,
- kobiet, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,

---

⁶ „Model lokalnej interdyscyplinarnej współpracy na rzecz rodziny wielodzietnej. Podręcznik systemowy” pod red. Włodzimierza Durka, Warszawa 2015. s. 11

⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.)

- kobiet, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- kobiet, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami,
- rodzin z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu

a jego celem jest profilaktyka, wsparcie i przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci. Zadania w ramach Programu koncentrują się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie. Praca z rodziną prowadzona jest także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

Podstawy prawne opracowania programu

Podstawy prawne opracowania programu:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016r. poz. 1860 z późn. zm),
5. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (tj. Dz. U. 2018 poz.2134),
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2018 r. poz.2137),
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030),
9. Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. 2017 poz. 1952 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2018, poz. 554 z późn. zm.),
11. Ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 roku (Dz. U. 2017 poz. 1832 z późn. zm.),
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2018r. poz. 450 z późn. zm.),
14. Ustawa Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 roku (Dz. U. 2017 poz. 682 z późn. zm.)

Gminny Program Wspierania Rodziny stanowi rozwinięcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Police na lata 2017 – 2026, w zakresie opieki nad dzieckiem i rodzi-

ną i jest spójny z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021, Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii.

1. Wspieranie rodziny na poziomie gminy

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,

dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci,

w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami⁸
uchwalona została Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

1.1. Zadania gminy

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacja pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują we współpracy ze środowiskami lokalnymi, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, służbą zdrowia, instytucjami oświatowymi oraz organizacjami społecznymi.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Poniższa tabela przybliży ten podział:

---

⁸ Preambuła Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 roku poz. 998 z późn. zm.)

Tab. 1 Podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej.

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
Profilaktyka - wspieranie rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, • Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, • Adopcja 	
<ul style="list-style-type: none"> • Asystent rodziny, • Placówki wsparcia dziennego, • Rodziny wspierające, • Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, • Placówki opiekuńczo - wychowawcze, • Usamodzielnianie, • Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator) • Rodziny pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek adopcyjny, • Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, • Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Gmina jest pierwszym i najważniejszym elementem tego systemu. Jej działania nakierowane są na profilaktykę oraz na wszechstronną pomoc rodzinie w kryzysie, tak, aby mogła ona poradzić sobie z doznawanymi trudnościami i by w efekcie nie doszło do interwencji w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Prawidłowa diagnoza problemów rodziny oraz działania profilaktyczne wspierające dziecko w rodzinie są formą najbardziej optymalną i skuteczną. Działania pomocowe na poziomie gminy mają być również prowadzone w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną i zmierzają one wówczas do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców dziecka, by możliwy był jak najszybszy powrót dziecka pod ich opiekę. Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są nie tylko ze względów społecznych, ale i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie:
- a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego;
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Oprócz ww. zadań własnych gmina realizuje zadania zleczone z zakresu administracji rządowej wynikające z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny , zgodnie z wytycznymi przekazywanymi przez wojewodę (art. 177 ustawy).

1.2. Instytucje wsparcia rodziny na poziomie gminy

Głównym celem zaprezentowanych poniżej form wspierania rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę, mającą problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowywanie dzieci.

Działania podejmowane w ramach systemu mają zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewniony został szybki powrót do rodziny dziecka, które z uwagi na jego dobro, okresowo musiało zostać umieszczone w pieczy zastępczej.

Wsparcie udzielane rodzinie na terenie gminy Police odbywa się przy aktywnym udziale lokalnych instytucji, organizacji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy m.in. poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wprowadzenie asystenta rodziny,
- pracę socjalną,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczych i wychowawczych,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny biologicznej,
- aktywizację społeczną i zawodową,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny,
- powoływanie i prowadzenie zespołów ds. rodziny.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania podstawowych jej funkcji. Wsparcie może być prowadzone w formie pracy z rodziną m.in. poprzez wprowadzenie asystenta rodziny, poradnictwo specjalistyczne, pracę socjalną oraz pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające.

1.2.1. Asystent rodziny

Asystent rodziny rozszerza dotychczas stosowane metody pracy socjalnej o nowe, w założeniu bardziej skuteczne sposoby rozwiązywania złożonych problemów rodziny.

Asystent rodziny realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj.:

- wsparcie rodziny w kryzysie,
- wsparcie rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- prowadzenie pracy z rodziną w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

- koordynowanie kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcie rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu” (od 1 stycznia 2017 roku, zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”)⁹.

Odbiorcami działań asystenta rodziny są:

- rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w kryzysie oraz starające się o powrót dziecka z pieczy zastępczej,
- kobiety w okresie ciąży i porodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, posiadające dokument potwierdzający ciążę i ich rodziny (art. 4 ust. 1, pkt 3, art. 4 ust. 3 i art. 8 ust. 2 ustawy „Za życiem”). Zgodnie z Informatorem „Uprawnienia w ramach ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z dnia 16. 02.2017 roku do tej grupy zaliczono:
  - – każdą kobietę w ciąży i jej rodzinę - pomoc w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę,
  - – rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko,
  - – kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
  - – kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
  - – kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami,
- rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu (art. 4 ust. 2 pkt 2-4, i 8 ust. 2 ustawy „Za życiem”), wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków

---

⁹ Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016r. poz. 1860 z późn. zm.)

publicznych, posiadający specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii,

- rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz dzieckiem i młodzieżą posiadającą odpowiednio opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa w przepisach ustawy o systemie oświaty (Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” – Dz.U. z 2016 roku poz. 1860)¹⁰

Projekt nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada, że każda rodzina wychowująca dzieci, w szczególności przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych objęta będzie wsparciem asystenta rodziny. Intencją autorów nowelizacji jest położenie nacisku na profilaktykę w obszarze wspierania rodzin. Proponowane zmiany mają na celu skierowanie wsparcia do wszystkich rodzin wychowujących dzieci. Natomiast szczególne wsparcie będzie kierowane do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W myśl art. 12 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystentem rodziny może być osoba, która:

1. posiada:

- wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie lub praca socjalna lub
- wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku uzupełnione szkoleniem z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną lub studiami podyplomowymi obejmującymi zakres programowy szkolenia i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną, lub
- wykształcenie średnie i szkolenie z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną, a także udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną;

---

¹⁰ I. Krasiejko, *Odbiorcy usług asystenta rodziny w: Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” Rekomendacje metodyczne i organizacyjne Warszawa 2017, s.7-8*

2. nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona;
3. wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;
4. nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe

Do zadań asystenta rodziny należy wspieranie rodziny biologicznej mającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz mającej inne problemy powodujące trudną sytuację życiową.

Celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci a jego głównym zadaniem jest zażegnanie kryzysu w rodzinie i niedopuszczenie do czasowego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub umożliwić jak najszybszego powrót dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.

Zgodnie z art. 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;
8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;

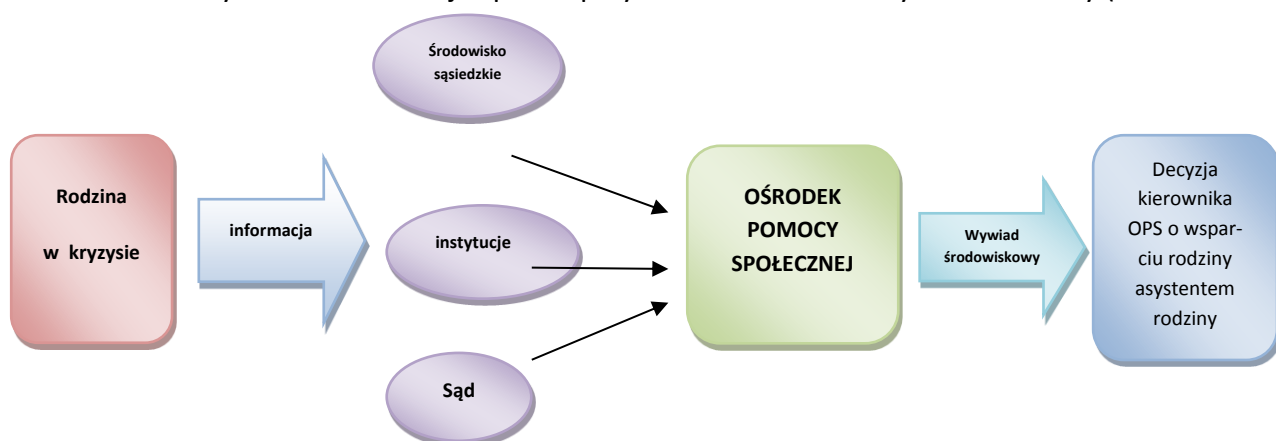

11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
14. realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
15. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
16. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach;
17. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
18. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
19. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
20. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.

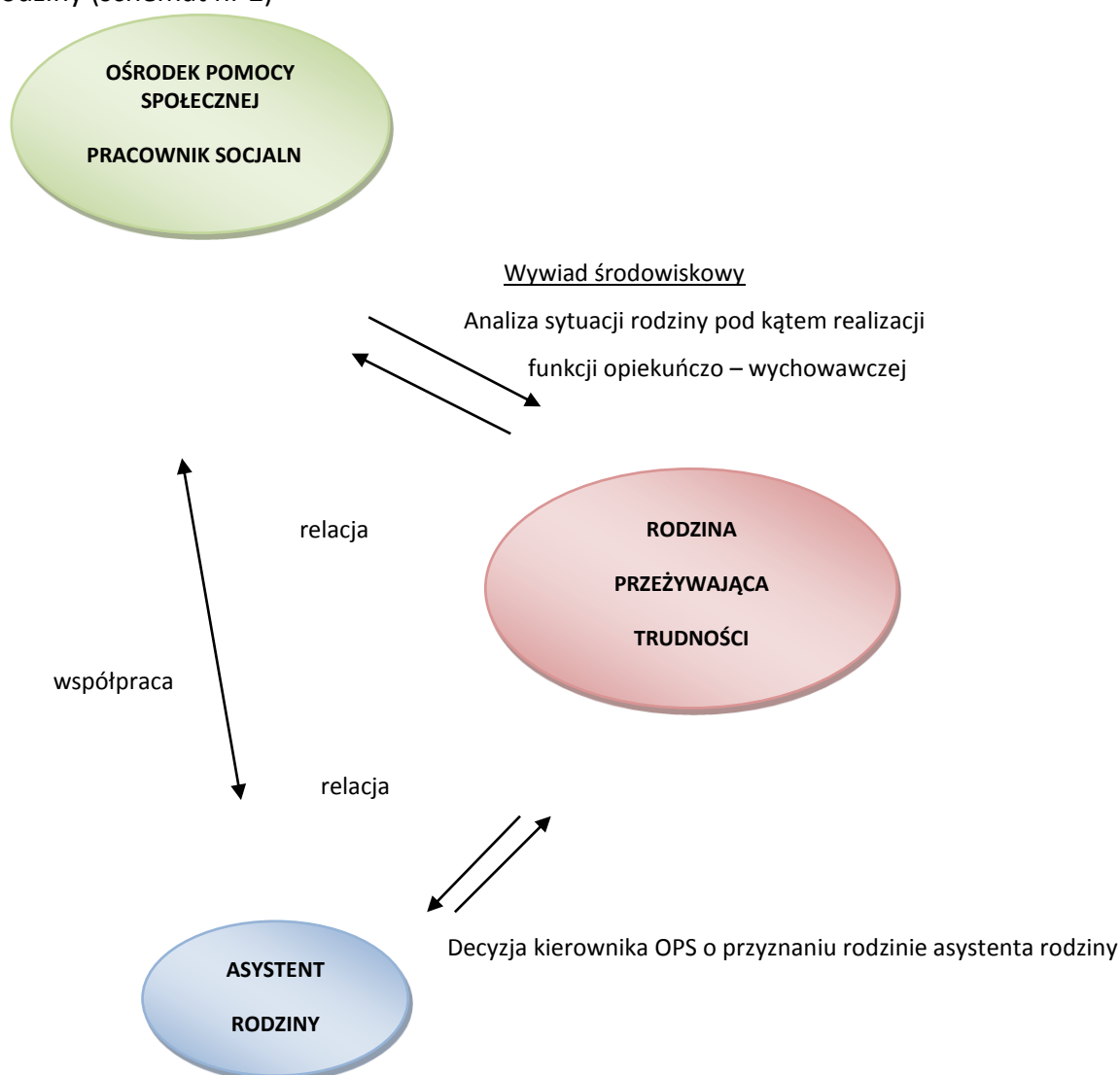
W myśl art. 14 asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Zgodnie z art. 11 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Asystent rodziny kierowany jest do rodziny za zgodą Kierownika (Dyrektora) Ośrodka Pomocy Społecznej, na podstawie wywiadu środowiskowego, który przeprowadzany jest po dokonaniu analizy sytuacji rodziny przez pracownika socjalnego.

Poniższy schemat obrazuje sposób przydzielenia rodzinie asystenta rodziny (schemat nr 1):

Poniższy schemat przedstawia miejsce asystenta rodziny w strukturze gminnego wsparcia rodziny (schemat nr 2)

Źródło schematów nr 1 i n2: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą asystent rodziny może prowadzić pracę z nie więcej niż 15 rodzinami. Liczba rodzin będąca pod opieką asystenta rodziny winna być uzależniona od problemów w rodzinach oraz kwalifikacji i doświadczenia zawodowego asystenta rodziny.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny oraz organizację własnej pracy. Mówiąc o funkcji asystenta rodziny można wyodrębnić – funkcję wsparcia

psychicznoemocjonalnego, opiekuńczą, doradczą, diagnostyczno - monitorującą, mediacyjną, wychowawczą, motywującą - aktywizującą oraz koordynacji działań skierowanych na rodzinę¹¹.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach zatrudnia trzech asystentów rodziny. W 2017 roku z tą formą wsparcia objętych było 37 rodzin, w których było 91 dzieci.

Asystent rodziny wykonując swoje obowiązki współpracuje z różnymi instytucjami gminnymi i powiatowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny np: szkołami, przedszkolami, Zespołem Interdyscyplinarnym, grupami roboczymi, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych w Szczecinie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Policach, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Policach, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Policach, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności oraz z placówkami ochrony zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

W przypadku zrealizowania planu pracy, zakończenia pracy z rodziną, asystent rodziny przez 6 miesięcy monitoruje funkcjonowanie rodziny poprzez wizyty kontrolne w środowisku, nie rzadziej niż 1 raz w każdym miesiącu. Monitoring ma na celu wspieranie rodziny w wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Jest pewną formą umacniania i towarzyszenia rodzinie, udzielania jej wskazówek a także nadzoru, w jaki sposób rodzina radzi sobie w przewyżaniu trudności.

Rodziny wymagające wsparcia asystenta rodziny powinny zgłosić się lub powinny zostać zgłoszone do Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach.

1.2.2. Rodzina wspierająca

Zgodnie z art. 29 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Zadaniem rodziny wspierającej jest pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny. Rodzina wspierająca ma aktywnie pomagać w przewyżeniu kryzysu w rodzinie wspieranej, a nie ją wyręczać. Formy takiej pomocy mogą być bardzo różnorodne, uzależnione są od uzgodnień między zainteresowanymi rodzinami i zależą od ich

---

¹¹ J.A. Malinowski, Role, funkcje i zdani asystenta rodzinnego, [w:]A. Żukiewicz (red.) Asystent rodzinny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki do wsparcia, Wyd. Impuls, Kraków 2011, s. 40.

pomysłowości i inicjatywy. Współpraca między rodzinami daje niepowtarzalną możliwość dzielenia się doświadczeniem i ukazywania praktycznych metod rozwiązywania problemów.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia burmistrz właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Na terenie Gminy Police w dalszym ciągu podejmowane są działania w celu pozyskiwania rodzin wspierających:

Urząd Miejski w Policach i Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach podejmować będą działania mające na celu:

- pozyskanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej,
- promowanie i upowszechnianie wsparcia udzielanego przez rodziny wspierające – kampania informacyjna (plakaty, ulotki, informacja na stronie Urzędu).

W celu pozyskania rodzin wspierających zaplanowane działania będą miały charakter ciągły. Zakładanym efektem podejmowanych działań będzie pozyskanie 2 rodzin wspierających.

Rodziny chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej mogą zgłaszać swoją kandydaturę do Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach.

1.2.3. Grupy wsparcia i grupy samopomocowe

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wymienia „grupy wsparcia” lub „grupy samopomocowe”, jako jedne z zalecanych form wspierania rodziny (art. 10 ust.3 pkt 5).

„Grupa wsparcia” jest formą pomocy psychologicznej. Zwykle w grupach wsparcia uczestniczą osoby, które łączą podobne problemy i trudności. Grupy takie mogą mieć charakter zarówno formalny (organizowane przez specjalistyczne instytucje i prowadzone przez jedną lub dwie profesjonalnie przygotowane osoby), jak i samopomocowy (gdy tworzone są przez samych jej członków). Grupy takie mogą mieć także charakter otwarty (gdy w każdym momencie mogą dołączyć do nich nowi członkowie) lub zamknięty (gdy nowi członkowie nie mogą dołączać do spotkań po ich rozpoczęciu). Udział w grupie wsparcia polega na dzieleniu się własnymi doświadczeniami z innymi jej członkami, słuchaniu, nawiązywaniu kontaktu, dzieleniu się pożytecznymi informacjami, udzielaniu sobie wzajemnie wsparcia emocjonalnego. Aktywne uczestnictwo w grupie wsparcia pomaga w pracy nad sobą, w osobistym rozwoju, a także w radzeniu

sobie z codziennymi trudnościami. Spotkania grupy wsparcia prowadzone są przez profesjonalistę (terapeutę, psychologa, pedagoga).

„Grupy samopomocowe” są dobrowolnym zgromadzeniem osób, których aktywne działanie skierowane będzie na wspólne pokonywanie trudności np.: problemów natury psychicznej lub socjalnej, dotyczących ich samych lub członków rodziny. Samopomoc to proces dzielenia się podobnymi doświadczeniami, sytuacjami czy problemami. Polega ona na współuczestnictwie i obejmuje uzyskiwanie pomocy, świadczenie pomocy oraz uczenie się, jak pomagać sobie i innym oraz jak dzielić się wiedzą i doświadczeniem. Inicjatywy samopomocowe są podejmowane dla ich uczestników i kierowane przez nich. W naturze działań samopomocowych leży pewna ciągłość oraz ich dobrowolny charakter, są one otwarte na nowych członków. Ich głównym celem jest dostarczanie wsparcia emocjonalnego i praktycznej pomocy oraz wymiana informacji.

Na terenie Gminy Police funkcjonuje kilka grup wsparcia. W 2017 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie odbywały się spotkania „Grupy wsparcia dla osób po stracie”, w której wzięły udział 3 osoby. W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Policach działała grupa dla dorosłych ofiar przemocy, w której w 2017 roku wzięło udział 19 osób, oraz grupa wsparcia dla dzieci, w której w roku ubiegłym uczestniczyło 20 osób. Przy Stowarzyszeniu na Rzecz Harmonii Społecznej działa grupa wsparcia dla opiekunów osób chorych, niepełnosprawnych i starszych. Od wielu lat Gmina Police finansuje profilaktyczny program opieki psychoterapeutycznej kierowany do osób uzależnionych od alkoholu, osób współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików.

1.2.4. Placówki wsparcia dziennego

Rodziny z gminy Police wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i wymagają pomocy w zakresie: organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, wyrównywaniu deficytów, wzmacnianiu własnej wartości, nabywaniu umiejętności społecznych oraz nawiązywaniu prawidłowych relacji mogą otrzymać wsparcie w dwóch placówkach wsparcia dziennego, prowadzonej przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Celem działalności placówek wsparcia dziennego jest przede wszystkim wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, wyrównywanie zdiagnozowanych deficytów oraz oddziaływanie na środowisko młodego człowieka, w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym.

Tym samym placówka wsparcia dziennego w szczególności:

- odpowiada na potrzeby dzieci i młodzieży;
- pomaga w wychowaniu i opiece;
- umożliwia rozwijanie zainteresowań, talentów, predyspozycji, pasji;
- wspiera rozwój osobisty, kształtuje osobowość;
- buduje poczucie własnej wartości;
- wzmacnia motywację do działania;
- stymuluje rozwój społeczny dzieci i młodzieży;
- pozwala nabywać kluczowe kompetencje;
- uczy funkcjonowania w różnych sytuacjach społecznych, rodzinnych, rówieśniczych;
- ogranicza wyuczoną bezradność;
- kompensuje zdiagnozowane deficyty rozwojowe;
- wyrównuje szanse w dostępie do dóbr i usług;
- kształtuje zachowania prozdrowotne.

Środowiskowe Ogniska Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci mieszczą się w Policach przy ul. Bankowej 22 i Nadbrzeżnej 43. Obie placówki wsparcia dziennego zapewniają uczęszczającym do niej dzieciom: wsparcie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz ułatwiają rozwój zainteresowań.

Celem placówek jest wspomaganie wychowawczej i socjalizacyjnej funkcji rodziny w integralnym rozwoju dziecka, przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży. Z tej formy wsparcia corocznie korzysta 60 dzieci.

1.2.5. Poradnictwo specjalistyczne

Jednym z elementów zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych jest poradnictwo specjalistyczne.

Zgodnie z art. 46 ustawy o pomocy społecznej:

1. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.
2. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.
3. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.
4. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Poradnictwo specjalistyczne to specyficzna praca profesjonalistów ukierunkowana na pomoc w rozwiązaniu sytuacji problemowych z uwzględnieniem wewnętrznych przeżyć osoby zgłaszającej się po pomoc. Podstawowym celem realizacji poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja poczynań związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp. Istotą porady jest tworzenie warunków do odzyskania lub uzyskania przez człowieka potrzebującego możliwości samodzielnego rozwiązywania problemu, podjęcia właściwych decyzji i ich realizacji, a także unikania w przyszłości działań, które prowadzą do problematycznej sytuacji życiowej.

Mieszkańcy gminy Police od wielu lat mają zapewniony dostęp do specjalistycznego wsparcia świadczonego przez różne instytucje m.in. w: Ośrodku Pomocy Społecznej w Policach, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Policach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Policach, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Policach, Punkcie Interwencji Kryzysowej w Policach, Gminnym Biurze Przeciwdziałania Narkomanii w Policach, Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w Policach, placówkach wsparcia Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, Poradni Rodzinnej Parafii Świętego Kazimierza w Policach, Stowarzyszeniu na Rzecz Harmonii Społecznej.

1.2.6. Praca socjalna

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku społecznym.

Prowadzona jest:

- z osobami lub rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. (Art. 45 Ustawy o pomocy społecznej)

Praca socjalna ma na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o dokonanie diagnozy klienta, opracowanie planu pracy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego.

W pracy socjalnej chodzi głównie o mobilizowanie osób, rodzin, a nawet lokalnych środowisk do samodzielnych działań, ujawnianie i umiejętne (profesjonalne) wykorzystanie sił i możliwości tkwiących w tych osobach, rodzinach i grupach, wskazanie najlepszych sposobów osiągnięcia celu, jakim jest przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych i odzyskanie zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ratowniczą – jest mechanizmem ratującym rodziny i jednostki w sytuacjach kryzysowych,
- wspierającą – w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- profilaktyczną – w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- partycypacyjną – budującą lokalne powiązania, koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, angażującą środowiska do współdziałania.

W 2017 roku pomocy w postaci pracy socjalnej udzielono ogółem 119 rodzinom, w tym:

- 85 rodzinom, u których była to pomoc łączona z pomocą materialną,
- 34 rodzinom, którym udzielono pomocy w postaci wyłącznej pracy socjalnej.

2. Nowe zadania wsparcia rodziny na poziomie gminy

Na terenie gminy Police realizowane są programy ogólnopolskie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.

2.1. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (tj. Dz. U. 2018 poz. 2134)

Na mocy ustawy od 1 kwietnia 2016 roku wypłacane są świadczenia wychowawcze (tzw. Program 500+), których celem jest zapewnienie środków na częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka w rodzinie.

O świadczenie wychowawcze mogą ubiegać się rodzice biologiczni, opiekunowie prawni oraz opiekunowie faktyczni dziecka. Wysokość świadczenia wynosi 500 zł na dziecko miesięcznie do czasu ukończenia przez każde dziecko 18 roku życia, przy czym wypłaty przysługują na każde drugie i kolejne dziecko bez względu na dochody rodziny, pierwsze dziecko, jeśli dochód na osobę nie przekracza 800 zł oraz pierwsze dziecko, jeśli dochód na osobę nie przekracza 1 200 zł, a którekolwiek z dzieci w rodzinie ma orzeczoną niepełnosprawność

W przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że wypłacane środki pieniężne są marnotrawione lub wydatkowane niezgodnie z przeznaczeniem przez osobę pobierającą, może zostać podjęta decyzja o wstrzymaniu wypłaty świadczenia lub przekazywaniu świadczenia w formie rzeczowej.

Program „Rodzina 500+” na terenie gminy Police:

- jest elementem długofalowej inwestycji państwa w kapitał ludzki,
- przywraca rodzinom, zwłaszcza wielodzietnym, poczucie godności i wartości,
- poprawia sytuację finansową rodzin,
- wpływa na odwrócenie negatywnego trendu demograficznego,
- powoduje spadek ubóstwa,
- wpływa na polską gospodarkę poprzez wzrost konsumpcjonizmu- częstsze korzystanie z dóbr i usług tj. kino, teatr, restauracje, wypoczynek itp.

Zgodnie z Ustawą o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, tzw. 500+ od stycznia do grudnia 2017 roku Świadczenie wychowawcze wypłacono 2856 rodzinom, z czego: 1674 rodzinom na pierwsze i kolejne dziecko i 1182 rodzinom na drugie i kolejne dziecko. We wskazanym okresie na wypłatę 41 391 świadczeń wychowawczych dla 2856 rodzin wydano 20.569.363 zł.

Natomiast od stycznia do października 2018 roku z tej formy wsparcia skorzystało 2523 rodzin, w których łącznie wychowuje się 3567 dzieci. Na realizację 31817 świadczeń wydano 15.952,158 zł.

2.2. Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z dnia 4 listopada 2016 roku (Dz. U. 2016 poz. 1860, ze zm.)

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”, w ramach której rodzinom przysługuje wsparcie asystenta rodziny i jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 4 000,00 zł,

Zgodnie z art. 4 ustawy wsparcie to ma być realizowane przez zapewnienie:

- kobietom w ciąży dostępu do diagnostyki prenatalnej,
- odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla kobiety w okresie ciąży, porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych,
- jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- dostępu do usług koordynacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- możliwości przeprowadzenia porodu w szpitalu III poziomu referencyjnego;
- wsparcia asystenta rodziny:
- dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży,
- dostępu do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę, – innych świadczeń, w tym w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

W myśl ustawy z uprawnień może skorzystać:

- każda kobieta, w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko. Oznacza to:
  - ciężkie i nieodwracalne upośledzenie,
  - nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu,
- kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
  - poronienia,
  - urodzenia dziecka martwego,
  - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
  - urodzenia dziecka obarczonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami.

Ustawa zakłada również, że każda kobieta w ciąży i jej rodzina może skorzystać z pomocy i wsparcia asystenta rodziny, który:

- udzieli informacji w zakresie dostępu do instrumentów polityki na rzecz rodziny,
- będzie mógł reprezentować rodzinę przed instytucjami i urzędami,
- udzieli wsparcia psychologicznego,
- udzieli pomocy w przewyżnianiu problemów wychowawczych
- udzieli pomocy prawnej,
- będzie wspierał w realizacji codziennych obowiązków¹².

Wsparcie finansowe przysługuje jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, co należy potwierdzić zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną oraz urodziła żywe dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

---

¹² Informator za życiem [online]. Dostęp 05.10.2018. Dostępny w internecie

<http://www.mz.gov.pl/zdrowie-i-profilaktyka/zdrowie-matki-i-dziecka/informator-za-zyciem-2/>

file:///D:/Pobrane/informator-Za%20zyciem.pdf

Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Ponadto jeśli kobieta jest w zagrożonej ciąży lub urodzi niepełnosprawne dziecko może wnioskować o objęcie opieką przez asystenta rodziny.

2.3. Rządowy Programu „Dobry start”

Rządowy Programu „Dobry start” ustanowiono uchwałą Rady Ministrów Nr 80/2018z dnia 30 maja 2018 r.

Dobry start” – to nowy program rządowy, w ramach którego na każde uczące się dziecko do 20 roku życia (niepełnosprawne do 24 r.ż.) rodzice, bez względu na dochód, dostaną 300 zł w formie jednorazowego wsparcia na rozpoczęcie roku szkolnego.

Program „Dobry Start” to nie tylko inwestycja państwa w edukację dzieci i młodzieży, ale również kolejny etap kompleksowej i długofalowej rządowej polityki rodzinnej.

3. Charakterystyka społeczno-demograficzna Gminy Police

Gmina Police leży w północno - zachodniej części Województwa Zachodniopomorskiego i we wschodniej części powiatu polickiego, zajmując blisko 38% jego powierzchni. Położona na Nizinie Szczecińskiej zajmuje obszar 25 171 ha (w tym miasto - 3 731 ha i obszary wiejskie –

21 440 ha). Jest jedną z największych gmin w województwie zachodniopomorskim pod względem liczebności mieszkańców Gmina leży w północno - zachodniej części Województwa Zachodniopomorskiego,

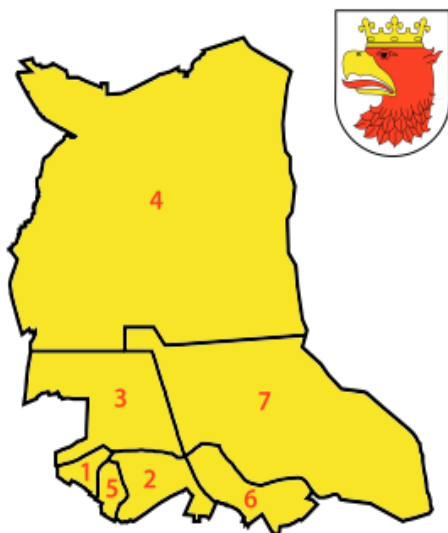
Gmina stanowi ważny element i ośrodek rozwoju w ramach Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, który obejmuje obok Polic gminy: Szczecin, Stargard Szczeciński, , Gryfino, Kołbaskowo, Dobra, Kobylanka, Stare Czarnowo, Nowe Warpno oraz powiaty: Policki, Stargardzki i Gryfiński.

Police są gminą miejsko – wiejską i w jej skład wchodzi miasto Police i dwanaście sołectw - Dębostrów, Drogoradz, Niekończycza, Pilchowo, Przęsocin, Siedlice, Tanowo, Tatynia, Trzebież, Trzeszczyn, Uniemyśl, Wienkowo.

Rys. 1 Położenie Powiatu i Gminy Police
Źródło: Urząd Miejski w Policach

Miasto podzielone jest administracyjnie na siedem osiedli, będących jednostkami pomocniczymi gminy. Każde z osiedli posiada swoją radę osiedla i zarząd. Do osiedli wliczamy: Stare Miasto, Jasienicę, Mścięcino, a także cztery osiedla mieszkaniowe znajdujące się w dzielnicy Nowe Miasto, mianowicie Os. Anny Jagiellonki, Os. Dąbrówka, Os. Gryfitów, Os. Księcia Bogusława X.

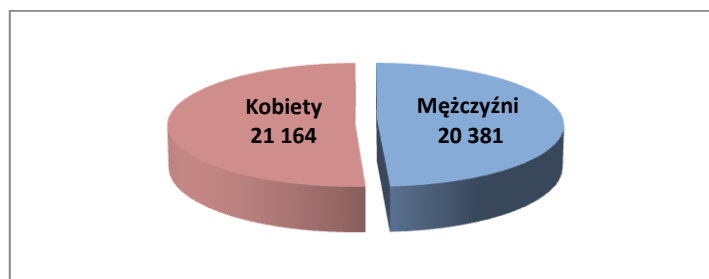
Podział administracyjny:

- 1 - Anny Jagiellonki
- 2 - Dąbrówka
- 3 - Gryfitów
- 4 - Jasienica
- 5 - Księcia Bogusława X
- 6 - Mścięcino
- 7 - Stare Miasto

Rys. 2 Podział administracyjny miasta
Źródło: Urząd Miejski w Policach

Na obszarze 25 140 ha zamieszkuje 41 545 mieszkańców, wśród których: 21 164 stanowią kobiety, natomiast 20 381 mężczyzn- stan na dzień 31 grudnia 2017 r. (dane z GUS- Bank Danych Lokalnych).

Wykres nr 1 Ludność gminy Police według płci

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2017 roku

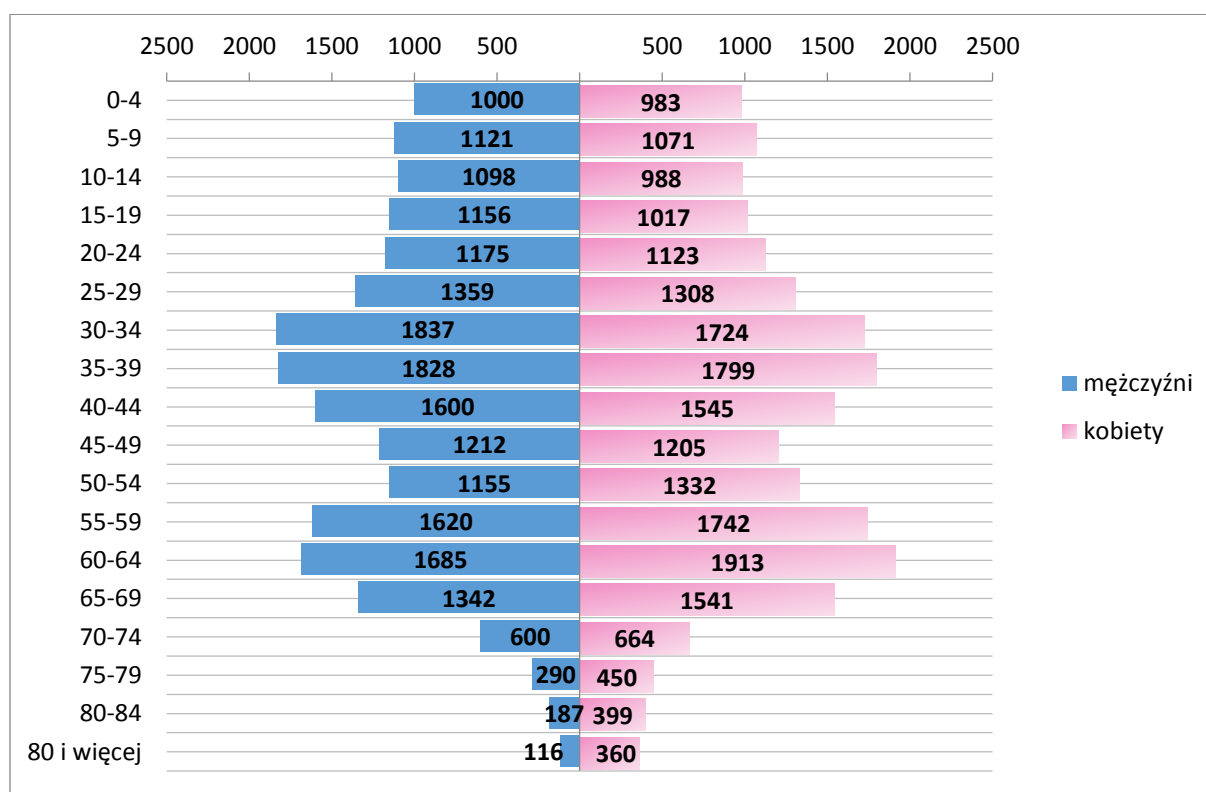
Zdecydowana większość ludności gminy zamieszkuje obszar miejski (32 970 osób, w tym 16 884 kobiet). Obszar wiejski zamieszkuje 8 575 osób, w tym 4 280 kobiet (stan na dzień 31.12.2017 roku, dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego).

Od kilku lat można zaobserwować systematyczny wzrost ludności na obszarach wiejskich, jest ściśle związana z rozwojem budownictwa jednorodzinnego i dotyczy głównie osób w wieku produkcyjnym. W 2015 roku obszar wiejski zamieszkiwało 8 382 osób, w 2016 roku – 8 453, natomiast w 2017 roku 8 575 osób.

Kobiety w gminie Police mają obecnie przewagę liczebną nad mężczyznami. Od 2015 r. udział kobiet w ogólnej liczbie ludności kształtuje się na poziomie blisko 51%, natomiast współczynnik feminizacji wynosi 104.

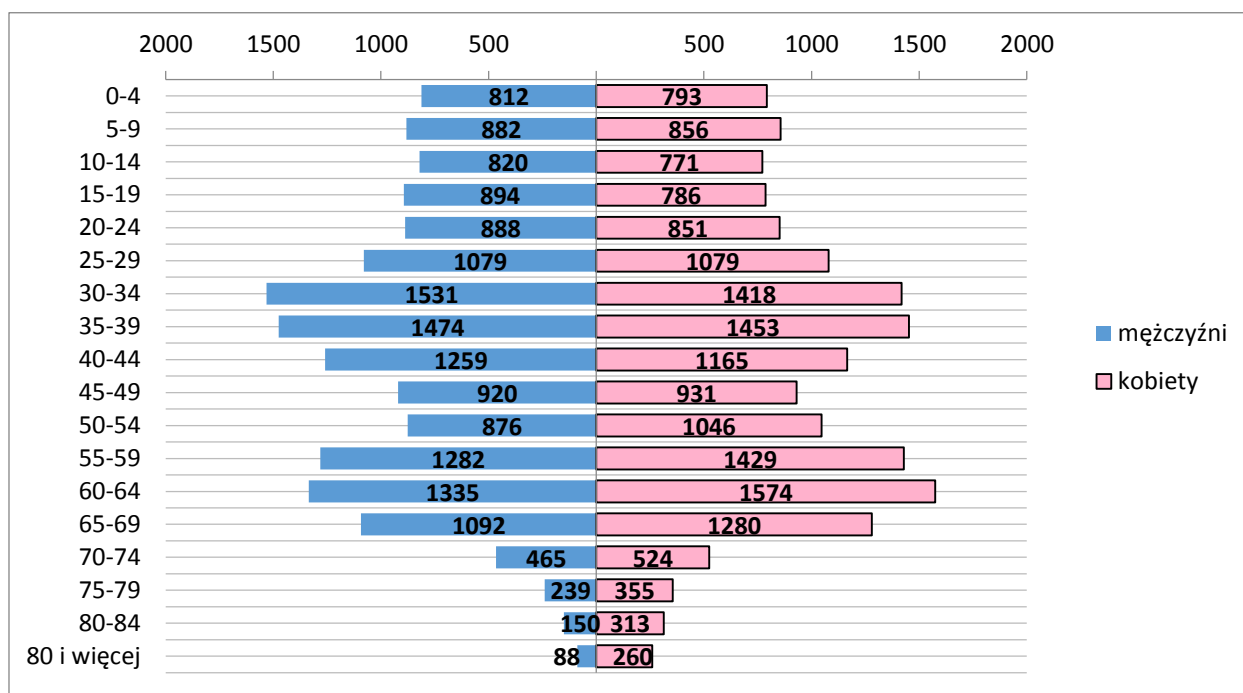
Poniższe wykresy zobrazują dane demograficzne dotyczące ludności Gminy Police wg grup wiekowych ze względu na płeć i obszar zamieszkania – stan na dzień 31.12.2017 roku.

Wykres nr 2 Piramida wieku mieszkańców Gminy Police

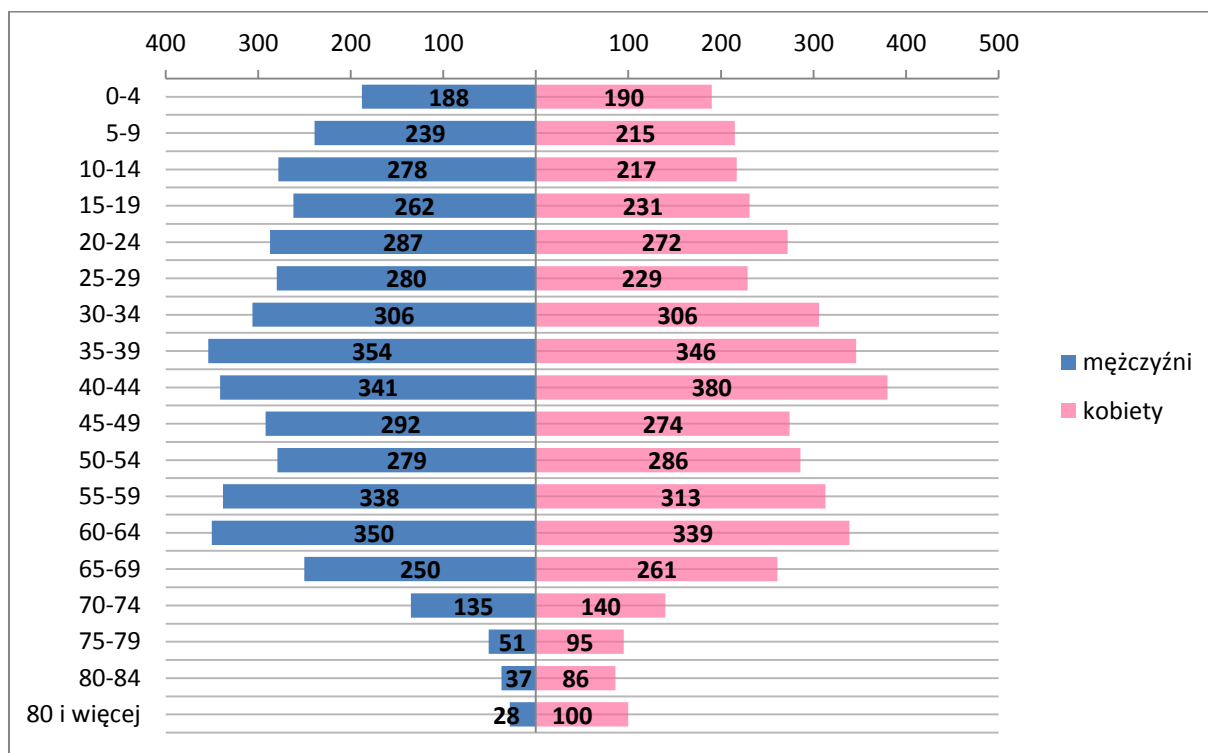
Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2017 roku

Wykres nr 3 Piramida wieku mieszkańców miasta Police

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2017 roku

Wykres nr 4 Piramida wieku mieszkańców obszarów wiejskich Gminy Police

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 31.12.2017 roku

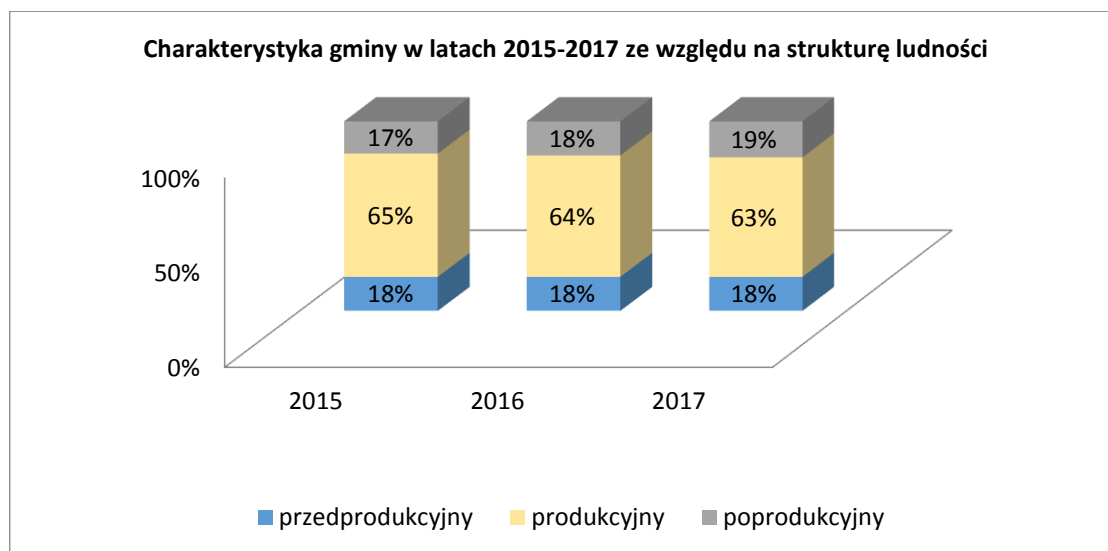

Jak wynika z zaprezentowanych danych Gminę Police zamieszkuje najwięcej osób w przedziale wiekowym 35-39 (3627) a najmniej w grupie 85 i więcej (476). Najwięcej jest kobiet w przedziale wiekowym 60 - 64 (1913) i mężczyzn pomiędzy 30 a 34 rokiem życia (1837). W mieście żyje najwięcej kobiet w grupie wiekowej 60 -64 (1574) natomiast na obszarze wiejskim w przedziale wiekowym 35-39 (380). W mieście Police żyje najwięcej mężczyzn w wieku 30-34 lata (1531), a na wsi przeważają mężczyźni pomiędzy 35 a 39 rokiem życia (354).

Powyższe dane pokazują, że wśród dzieci i młodzieży w Gminie Police (grupa wiekowa 0 – 19) przeważają chłopcy (4375) nad dziewczynkami (4059). Najwięcej jest chłopców w przedziale wiekowym 15-19 (1156). W mieście najbardziej liczną grupę stanowią chłopcy pomiędzy 15 a 19 rokiem życia (894) natomiast na obszarze wiejskim chłopcy w grupie wiekowej 10– 14 (278). Podobnie wygląda sytuacja dziewczynek, W mieście jest ich najwięcej w grupie wiekowej 5-9 (856) a na wsi w grupie wiekowej 15-19 (231). Mając na uwadze powyższe dane warto pomyśleć o dostosowywaniu istniejącej oferty do potrzeb dorastających dziewcząt i chłopców, zgodną z ich zainteresowaniami i potrzebami.

Charakterystykę gminy w ostatnich latach ze względu na strukturę ludności, przyjmując za kryterium wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny, przedstawia poniższy wykres:

Wykres nr 5 Charakterystyka gminy w latach 2015-2017 ze względu na strukturę ludności

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Bank Danych Lokalnych

Dane z lat 2015-2017 wskazują, że strukturę wiekową mieszkańców charakteryzuje:

- wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy procent osób w wieku poprodukcyjnym,
- przewagę ludności w wieku produkcyjnym, która stanowiła 63% ludności ogółem,
- systematyczny spadek osób w wieku produkcyjnym,
- trend zwykły w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym.

Obserwowany na przestrzeni analizowanych lat wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym świadczy o starzejącym się społeczeństwie. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Police jest porównywalna zarówno z województwem zachodniopomorskim jak i ze strukturą demograficzną całej Polski.

W 2017 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach zarejestrowanych było 903 bezrobotnych, z czego: 563 bezrobotnych stanowiły kobiety a 340 mężczyźni. Na dzień 30.06.2018 roku w Urzędzie Pracy w Policach zarejestrowanych było 742 bezrobotnych, w tym 467 kobiet.

W opisie struktury ludności poza statystykami dotyczącymi wieku i płci ważne są również te dane, które odnoszą się do rodzin. Dane, które poniżej zamieszczono pochodzą z *Raportu końcowego z badania diagnostycznego potrzeb i zasobów społeczności lokalnej w Gminie Police*, przygotowanego przez Instytut Badawczy IPC na zlecenie OPS w Policach w ramach Projektu *Kompas – wyznacz swój kierunek*. Badanie zostało przeprowadzone w terminie 23.02 -31.03. 2018 roku, pełny raport dostępny jest na stronie Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach, w zakładce Kompas – wyznacz swój kierunek.

Na podstawie raportu możemy stwierdzić, że na terenie Gminy Police modele rodzin przedstawiają się następująco:

- rodziny nuklearne z dziećmi stanowią 40,1%,
- rodziny nuklearne bez dzieci -29,9%,
- rodziny wielopokoleniowe -12,8%,
- rodziny nuklearne niepełne – 11,1%,
- -rodziny patchworkowe (zrekonstruowane) – 6%.

Wśród rodzin nuklearnych bez dzieci najpowszechniejsze są małżeństwa – 23,3%, konkubiny stanowią 6,6%.

Najliczniejszą grupę tworzą rodziny złożone z małżonków (35,7%) lub partnerów (konkubiny – 4,5%) i ich wspólnych dzieci. Wśród rodzin nuklearnych (dwupokoleniowych) wyróżniono

także rodziny niepełne. W próbie badawczej znalazło się ich 11,1%. W 69% przypadków są to samotne matki.

Najbardziej zróżnicowaną wewnątrznie grupą są rodziny wielopokoleniowe (przynajmniej trzypokoleniowe), które stanowią 12,8%. Znalazło się w nich wiele rodzin złożonych z samotnych matek lub ojców mieszkających ze starszymi rodzicami (5,8% ogółu rodzin). Suma rodzin niepełnych nuklearnych i niepełnych wielopokoleniowych wynosi 16,8% ogółu rodzin.

Rodziny patchworkowe (zrekonstruowane) tworzy 6% ankietowanych mieszkańców

Na terenie Gminy Police zmienił się nie tylko model rodziny ale również główne funkcje rodziny. Rodzina nadal jest ogromną wartością, jednak inaczej pojmowane jest dbanie o jej dobro. W przeszłości dominującą funkcją rodziny była funkcja opiekuńczo wychowawcza, obecnie najważniejszą funkcją jest funkcja materialna i zawodowa rodziny. Dla rodzin ważniejsza stała się funkcja materialna i zawodowa rodziny niż funkcje: opiekuńczo-wychowawcza, społeczna lub kulturalna.

Na rzecz funkcji materialnej rodziny zaniedbywane są jej inne funkcje, szczególnie opiekuńczo-wychowawcza. Deprywowane są potrzeby emocjonalne dzieci. Pozbawione uwagi rodziców mają zaniedbane potrzeby bezpieczeństwa, akceptacji i bliskości. Nieobecni rodzice tracą swój autorytet w oczach dzieci. Zapracowani rodzice mają coraz mniej czasu dla dzieci.

Pogoń za dobrami materialnymi powoduje, że członkowie rodziny nie mają dla siebie czasu. Zaniedbana zostaje poprawność relacji rodzinnych. W konsekwencji nasilają się wewnętrzne konflikty, które nierzadko prowadzą do rozpadu małżeństwa. Narasta też problem bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Respondenci wskazywali, że problemy opiekuńczo-wychowawcze, których doświadczają mieszkańcy Gminy Police spowodowane są:

- brakiem czasu rodziców dla dzieci,
- brak szacunku dzieci do rodziców,
- agresywnym zachowaniem dzieci,
- brakiem zaradności życiowej (nieumiejętnością rozwiązywania problemów),
- brakiem zainteresowania dzieckiem,
- nieprawidłową organizacją życia rodzinnego,
- agresywnym zachowaniem rodziców wobec dzieci,
- problemami dzieci w nauce,

- uzależnieniem dzieci (np. od komputera, gier, telefonu itp.)

Z raportu wynika, że rodzice, którzy zaniedbują sferę emocjonalną dzieci, starają się im to zrekompensować zaspokajając ich materialne potrzeby.

4. Charakterystyka rodzin objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach

Okres transformacji ustrojowej przyniósł ze sobą wiele zmian, zarówno w życiu całego społeczeństwa, społeczności lokalnych, jak i poszczególnych rodzin, wpływając w zasadniczy sposób na warunki ich rozwoju oraz funkcjonowanie. Zmiany te, choć społecznie akceptowane (rozwój swobód politycznych i gospodarczych, likwidacja gospodarki niedoboru na rzecz działania wolnego rynku i zasad wolnej konkurencji itp.) przyniosły ze sobą trudne do przewyżnienia problemy egzystencjalne oraz nasilające się niekorzystne zjawiska społeczne takie jak: bezrobocie, pauperyzację społeczeństwa, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia i bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Czynniki te są zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania wielu polskich rodzin oraz stanowią przyczynę znalezienia się osób i rodzin w systemie pomocy społecznej.

Mimo przekształceń o charakterze mikro- i makrospołecznym rodzina nadal jest podstawową grupą społeczną oraz pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania.

To rodzina stanowi najbardziej uniwersalną formę społecznych i osobistych kontaktów człowieka i obejmuje wiele sfer jego życia.

To w rodzinie tworzą się określone normy regulujące zachowania jej członków oraz role i pozycje wytwarzające wzajemne wymagania i oczekiwania.

To rodzice są pierwszymi opiekunami zaspokajającymi potrzeby biologiczne, psychiczne i społeczne dziecka, i pierwszymi wychowawcami przygotowującymi je do samodzielnego życia w społeczeństwie, stanowią dla dziecka najbliższe wzory osobowe asymilowane w procesie naśladownictwa i identyfikacji

Prawidłowo funkcjonująca rodzina, to najwartościowsze środowisko wychowawcze, które określa i stwarza warunki indywidualnego rozwoju osobowości jednostki.

Na prawidłowe funkcjonowanie rodziny ma wpływ wiele czynników. Wśród nich możemy wyróżnić:

1. "Zespół warunków bytowych (pozwalają na zaspokojenie potrzeb biologicznych, rozwojowych dziecka).

2. Czas pracy i czas wolny rodziców (jak długo pracują?, ile mają czasu wolnego i ile z niego poświęcają dziecku?),

3. Poziom społeczno-kulturalny rodziców, umiejętności wychowawcze, wykształcenie, aktywność społeczna i kulturowa, stosunek do świata wartości, światopogląd, zasady moralne.

4. Zgodne pożycie rodziców,

5. Właściwa organizacja życia rodzinnego".¹³

Przez pierwsze kilkanaście lat życia najważniejszymi osobami dla dziecka są rodzice. Więzy dziecka z rodzicami dominuje nad związkami z innymi osobami. Uznawane przez rodziców wartości i postawy stają się częścią dziecka. Dlatego tak ważne jest prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez rodziców i prezentowanie przez nich odpowiednich postaw społecznych i dawanie dzieciom prawidłowych wzorców.

Pomoc społeczna stanowi jeden z elementów systemu zabezpieczenia społecznego. Zadaniem pomocy społecznej jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Głównym celem działań, podejmowanych przez Ośrodek jest udzielanie osobom i rodzinom różnych form wsparcia, umożliwiających przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia i możliwości.

Od stycznia do października 2018 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 1164 rodziny (o liczbie osób w rodzinach 1593), z czego 203 to rodziny wychowujące dzieci. Głównymi powodami przyznawania pomocy były:

- ubóstwo - 499 rodzin,
- długotrwała lub ciężka choroba - 489 rodzin,
- niepełnosprawność- 399 rodzin,
- bezrobocie – 241 rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – 144 rodzin.

W 2017 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało łącznie 1071 rodzin (o liczbie osób w rodzinach 1947), z czego 270 to rodziny wychowujące dzieci.

W bardzo wielu rodzinach korzystających z pomocy społecznej poza problemami finansowym występują często inne problemy, w tym z prawidłowym wypełnianiem funkcji opiekuń-

---

¹³ Z. Tyska: Metodologiczne problemy badań nad rodziną. Poznań 1980, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, s. 38.

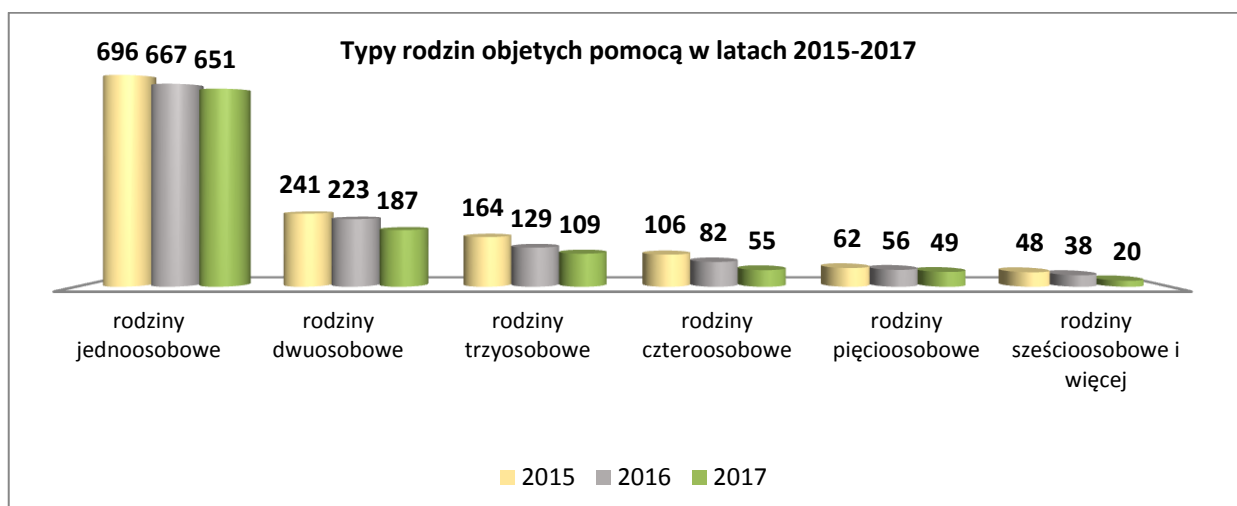
czo- wychowawczych. Pracownik socjalny w rodzinach borykających się z wieloma problemami świadczy przede wszystkim pomoc w formie pracy socjalnej. Podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych pracownik socjalny obserwuje rodzinę i interweniuje w razie potrzeby. Bardzo ważna jest ścisła współpraca wszystkich instytucji mających kontakt z daną rodziną, aby w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości odpowiednio reagować i w razie konieczności interweniować

Tabela nr 2 Typy rodzin objętych pomocą OPS w Policach w latach 2015-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

Wyszczególnienie		Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinach		
		Ogółem			w tym na wsi			2015	2016	2017
		2015	2016	2017	2015	2016	2017			
Rodziny ogółem		1317	1195	1071	272	258	235	2706	2368	1947
w tym: Rodziny z dziećmi (ogółem)		428	343	270	87	78	56	1609	1300	985
o liczbie dzieci	1	167	142	114	29	29	24	443	386	296
	2	148	104	83	32	26	16	547	374	299
	3	69	62	45	17	13	11	333	307	217
	4	29	19	21	6	4	3	171	111	118
	5	9	11	4	1	4	1	61	78	29
	6	3	4	1	0	2	0	25	35	8
	7 i więcej	3	1	2	2	0	1	29	9	18
Rodziny niepełne (ogółem)		216	165	143	41	31	26	678	503	436
o liczbie dzieci	1	92	79	71	15	13	9	204	181	163
	2	78	58	45	17	16	12	249	187	142
	3	31	18	13	7	1	3	139	79	56
	4 i więcej	15	10	14	2	1	2	86	56	75
Rodziny emerytów i rencistów (ogółem)		334	327	334	55	63	69	550	496	481
o liczbie osób	1	186	216	230	39	44	43	186	216	230
	2	110	78	76	20	14	17	220	156	152
	3	31	17	19	4	4	8	93	51	57
	4 i więcej	23	16	9	5	1	1	111	73	42

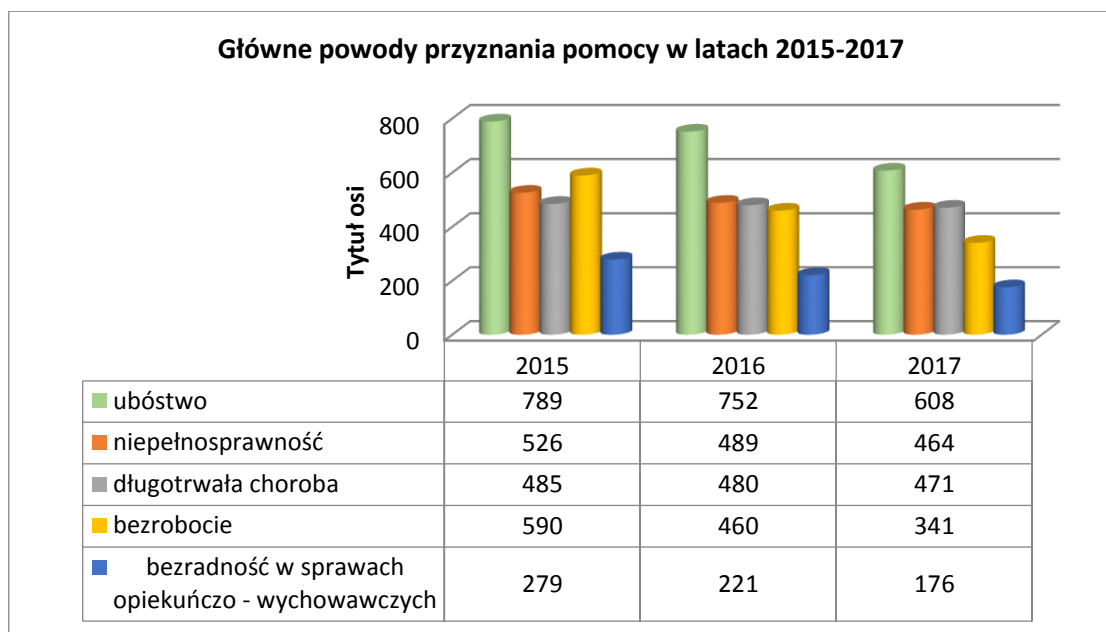
Wykres nr 6 Typy rodzin objętych pomocą w latach 2015-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

W latach 2015-2017 głównymi powodami przyznawania pomocy były: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba i bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Szczegółowe dane prezentuje wykres poniżej.

Wykres nr 7 Główne powody przyznania pomocy w latach 2015-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

Dzięki dobrze prowadzonej pracy socjalnej od 2012 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej systematycznie maleje. Pracownicy socjalni w swojej pracy bardzo duży nacisk kładą na aktywizowanie i motywowanie swoich klientów do podejmowania działań ukierunkowanych na poprawę ich sytuacji życiowej. Współpracują w tym zakresie z wieloma insty-

tucjami i organizacjami, co przynosi efekty w postaci usamodzielnienia się klientów i uniezależnienie od pomocy społecznej.

Jednocześnie pracownicy socjalni spotykają się z coraz trudniejszymi sytuacjami i zjawiskami występującymi w rodzinach korzystających z pomocy. Przeobrażenia, jakie przechodzi współczesna rodzina powodują, że napotyka ona coraz więcej zagrożeń i zjawisk kryzysowych, które niejednokrotnie doprowadzają do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. Rodziny nie są w stanie samodzielnie funkcjonować, często wykazują bezradność w sytuacjach trudnych, a w szczególności w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Bezradność ta wynika z kilku powodów. Jednym z nich jest bezrobocie obojga rodziców lub jednego z nich a co za tym idzie, niskie dochody niepozwalające na zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, trudne warunki mieszkaniowe. Długotrwałe pozostawanie bez pracy poza problemami finansowymi pociąga za sobą cały szereg dalszych problemów: poczucia krzywdy, frustracji, apatii, bezradności, a także izolacji społecznej, pogorszenie stanu zdrowia, narastającą agresję w życiu rodzinnym i społecznym oraz wzrost zjawisk społecznie niepożądanych.

Innym powodem bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych jest uzależnienie jednego lub obojga rodziców. Rodzicielstwo zaburzone przez alkoholizm (lub inne uzależnienie) charakteryzuje się zazwyczaj brakiem konsekwencji, nieadekwatną więzią emocjonalną oraz brakiem modelowania właściwych zachowań społecznych. Ponadto jest przyczyną występowania w rodzinie kłótni, przemocy. Doprowadza do rozpadu związków małżeńskich, izolacji społecznej, bezrobocia, problemów finansowych itp. Podstawowe funkcje rodzicielskie zostają przez alkoholizm (lub inne uzależnienie) bardzo wyraźnie naruszone. Gdy jedno lub oboje rodziców zmagają się z problemem uzależnienia ich emocjonalne napięcie poważnie zakłóca zdolność do sprawowania należytej opieki i tworzenia dziecku prawidłowego środowiska, w którym powinien się rozwijać. Uzależnienie wpływa bardzo wyraźnie na zachowanie rodzica (lub rodziców), zaburza jego emocjonalność, powoduje chwiejność nastroju, wybuchy agresji, koncentrację życia na nałogu, co wyraźnie widać obniżenie zdolność do efektywnego sprawowania funkcji rodzicielskich.

Na brak umiejętności wychowawczych wpływają również wyniesione z domu nieprawidłowe wzorce i nieprawidłowe relacje w rodzinie.

Tabela poniżej obrazuje liczbę rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012-2017.

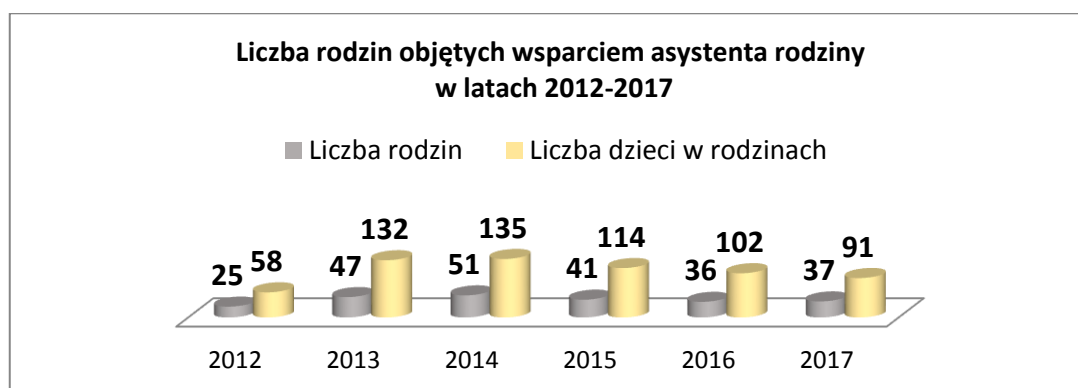
Tabela nr 3 Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	336	366	302	279	221	176
Liczba osób w rodzinach	1041	1132	999	903	698	553

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

Rodziny niewydolne opiekuńczo i wychowawczo objęte są wsparciem asystenta rodziny. W 2018 roku OPS zatrudnia 3 asystentów rodziny, którzy wsparciem objęli łącznie 44 rodziny, w których było 92 dzieci. Ze wskazanej liczby 3 rodziny współpracowały z asystentem w celu, jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny z pieczy zastępczej. W latach 2012 -2017 wyglądało to następująco – wykres poniżej.

Wykres nr 8 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2012-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

Asystent rodziny w swojej pracy styka się z wieloma problemami sprzężonymi tj. niskie umiejętności opiekuńczo – wychowawcze, niskie umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i zarządzaniu posiadanymi zasobami finansowymi, wyuczona bezradność, niepełnosprawność w tym upośledzenie umysłowe, uzależnienia, brak prawidłowych wzorców, zaburzone relacje wewnątrzrodzinne, bezrobocie, przemoc, opór przed zmianą. Z tego powodu wspieranie rodziny jest procesem powolnym i długotrwałym i bardzo trudno osiągnąć satysfakcjonujące i wymierne efekty.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny oraz organizację własnej pracy. Wprowadzenie asystenta i jego praca z rodziną ma na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodziców, podniesienie poziomu ich odpowiedzial-

ności za losy swojej rodziny, podniesienie umiejętności komunikacyjnych w rodzinie. W efekcie wspólne działania rodziny, asystenta i pracownika socjalnego przy wsparciu wielu instytucji i organizacji mają zapobiec rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Jeszcze innym zjawiskiem, które coraz częściej pojawia się w rodzinach jest przemoc. Przemoc domowa niesie ze sobą poważne konsekwencje fizyczne i psychiczne. Skutkiem przemocy fizycznej są różnego rodzaju obrażenia tj. zasinienia, złamania czy poważniejsze urazy. Natomiast skutkiem przemocy psychicznej są: strach, obniżenie poczucia własnej wartości, zaburzenia lękowe, depresje itp. Często w rodzinach, w których istnieje przemoc istnieje również uzależnienie.

Od stycznia do października 2018 roku w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie w 92 rodzinach została wszczęta procedura Niebieskiej Karty. Dodatkowo 61 procedur kontynuowanych było z poprzednich lat. W latach 2016-2017 wyglądało to następująco:

Tabela nr 4 Procedura Niebieskiej Karty w latach 2016-2017

	Liczba założonych Niebieskich Kart	Liczba procedur NK kontynuowanych z poprzednich lat	Liczba odbytych Grup Roboczych	Liczba rodzin objętych procedurą
2017	96	73	582	169
2016	89	67	458	156

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

4.1. Dzieci z Gminy Police umieszczone w pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Zgodnie z ustawą zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Natomiast zadania związane ze sprawowaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przypisane zostały powiatom.

W myśl ww. ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Rodzinna piecza zastępcza jest przejściową (okresową) formą zapewnienia całodobowej opieki i wychowania dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa,
- c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

2) rodzinny dom dziecka.

Formami instytucjonalnej pieczy zastępczej są:

1. placówka opiekuńczo-wychowawcza,
2. regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna,
3. interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Rodzinę zastępczą tworzy się w celu zapewnienia dziecku (dzieciom) opieki z powodu wystąpienia w ich rodzinach różnego rodzaju sytuacji kryzysowych. Celem działania rodziny zastępczej jest wzmocnienie rodziny naturalnej, tak, aby dziecko mogło do niej powrócić wzmocnione i wyposażone w umiejętności, np. tworzenia trwałych związków emocjonalnych. Utworzenie rodziny zastępczej nie powoduje powstania więzi rodzinno-prawnej pomiędzy opiekunami, a dzieckiem (w przeciwieństwie do adopcji, inaczej zwanej przysposobieniem). Oznacza to, że dziecko przyjęte do rodziny nie staje się dzieckiem tej rodziny, nie powstają też obowiązki i uprawnienia alimentacyjne czy dotyczące dziedziczenia, stan cywilny dziecka nie ulega zmianie, dziecko nie przyjmuje nazwiska opiekunów, a rodzina zastępcza nie przyjmuje pełni władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej, rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W myśl artykułu. 192. do wydatków na opiekę i wychowanie dziecka zalicza się:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka;
- dodatek na dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością,
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka;
- świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki;
- środki finansowe na pokrycie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka w rodzinnym domu dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka;
- środki finansowe na pomoc na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie;
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, oraz środki finansowe związane ze zmianą tego lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego;
- świadczenie związane z remontem lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa lub jest prowadzony rodzinny dom dziecka;
- wynagrodzenie wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka i osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub zajmujących się opieką i wychowaniem w rodzinnym domu dziecka;

- świadczenia dla rodziny pomocowej¹⁴.

W myśl art. 191 ustawy w przypadku braku możliwości ustalenia gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, właściwa do ponoszenia wydatków jest gmina miejsca jego ostatniego zameldowania na pobyt stały. Jeżeli nie można ustalić miejsca ostatniego zameldowania dziecka na pobyt stały, właściwa do ponoszenia wydatków jest gmina miejsca siedziby sądu, który orzekł o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej (art. 191 ust. 9 i 10 w zw. z ust. 2 i 3).

Od stycznia do października 2018 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach wydał na utrzymanie dzieci w pieczy kwotę 441 716,62 zł, z czego:

- w placówkach opiekuńczo – wychowawczych kwotę 206.881,41zł,
- w rodzinach zastępczych kwotę 198.836,24
- pogotowiu rodzinnym i rodzinnym domu dziecka kwotę 35.998,97 zł,

W 2017 roku na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej wydano 439.783,68 zł, z czego:

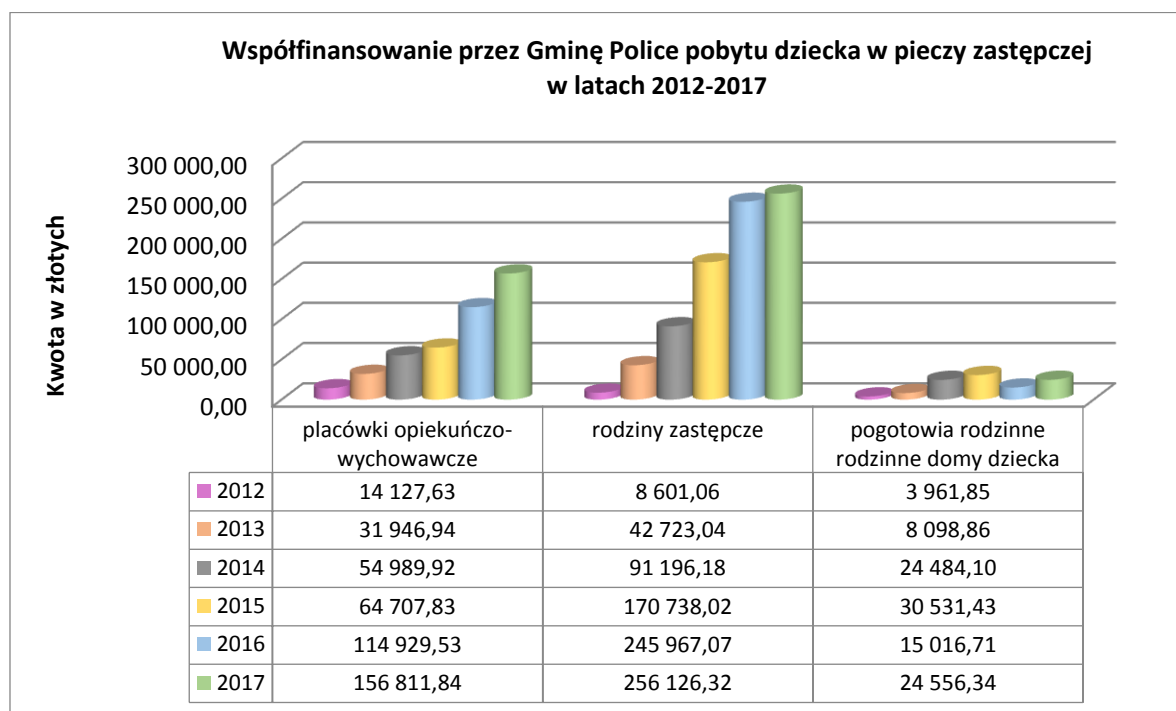
- w placówkach opiekuńczo – wychowawczych kwotę 156.811,84 zł,
- w pogotowiu rodzinnym i rodzinnym domu dziecka kwotę 24.556,34 zł,
- w rodzinach zastępczych kwotę 256.126,32 zł,
- kontynuowanie nauki po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej kwotę 1.039,18 zł,
- kontynuowanie nauki po opuszczeniu rodziny zawodowej kwotę 1.250 zł

Od stycznia 2012 roku do grudnia 2017 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach łącznie wydał na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej kwotę 1 363 563,69 zł. Poniższe wykresy obrazują wydatki na pieczę zastępczą w latach 2012-2017 w rozbiciu na: placówki opiekuńczo – wychowawcze, pogotowia opiekuńcze i rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe i zawodowe) oraz ogólne wydatki poniesione na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

---

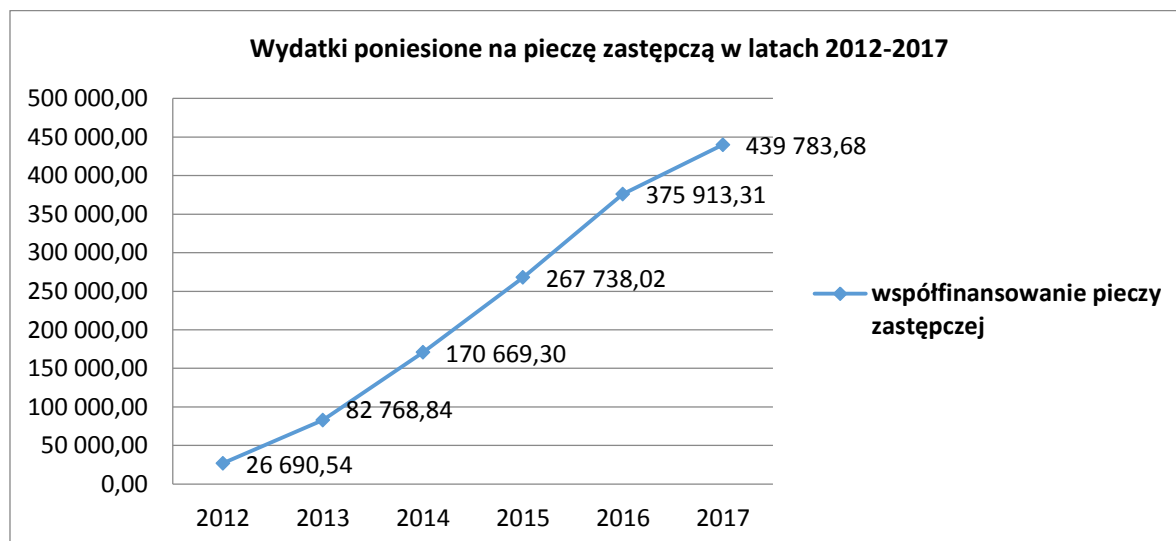
¹⁴ Art.192 cyt. Ustawy

Wykres nr 9 Współfinansowanie przez Gminę Police pobytu dziecka w pieczy zastępczej w latach 2012-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

Wykres nr 10 Wydatki poniesione na pieczę zastępczą w latach 2012-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Policach

Wydatki na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej mają tendencję wzrostową. Analizy danych wskazują, że w kolejnych latach tendencja wzrostowa utrzyma się i Gmina Police będzie ponosić z tego tytułu coraz większe wydatki, gdyż pobyt większości dzieci współfinansowany będzie w wysokości 50%.

Od stycznia do grudnia 2017 roku do pieczy zastępczej trafiło 19 dzieci, łącznie przebywało w pieczy 137 dzieci. W latach poprzednich wyglądało to następująco:

- w 2016 roku - 9 dzieci,
- w 2015 roku - 31 dzieci,
- w 2014 roku – 27 dzieci.

Głównymi przyczynami umieszczania dzieci w pieczy zastępczej są:

- uzależnienie rodziców (lub jednego z nich),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- niezaradność życiowa,
- śmierć obojga rodziców lub jednego z nich.
- przemoc fizyczna i psychiczna względem członków rodziny,
- choroby.

W każdym przypadku odebrania dziecka rodzinie zagrożone było dobro i bezpieczeństwo małoletniego. Przed umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej wykorzystano wszystkie instrumenty pracy z rodziną.

Kryzysy, które doświadcza rodzina i ich wpływ na dziecko powodują, że pomoc społeczna nakierowana jest na wspieranie rodzin i dzieci. Wielopropblemowość, której doświadczają rodziny niejednokrotnie prowadzi do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. Rodziny doświadczające trudności wymagają pomocy i wsparcia zarówno Ośrodka Pomocy Społecznej jak i innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest aby w Gminie Police działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny. System oparty na współpracy OPS-u, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących Gminę Police.

Mając na uwadze dobro dziecka i rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach zapewnia rodzinom biologicznym, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, wsparcie: asystenta rodziny i pracowników socjalnych w celu jak najszybszego powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

Rodziny po zakończeniu pracy przez asystenta rodziny objęte są monitoringiem. Pracownicy socjalni, asystent rodziny uczestniczą w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz współpracują przy przygotowaniu planów pomocy dziecku.

5. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • obowiązujące strategie, programy i akty prawne dla Gminy Police, • położenie gminy, • dobrze funkcjonujący OPS w Policach, • program 500 + i Dobry Start, • partnerstwa lokalne, • współpraca instytucji działających na rzecz rodziny, • duża dostępność instytucji pomocowych, • działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • działalność Interdyscyplinarnego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, • działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, • działalność Poradni Psychologiczno –Pedagogicznej, • wykształcona i doświadczona kadra pomocy społecznej i oświaty, działająca na rzecz dzieci i rodziny, • dostęp do poradnictwa specjalistycznego, • istnienie placówek wsparcia dziennego, • doświadczenie w realizacji programów i projektów skierowanych do rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem, • umiejętność i doświadczenie w zakresie pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych UE • bogata oferta profilaktyczno - edukacyjna placówek oświatowych działających na terenie Gminy Police, • szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę, • działalność lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, • rozwój wolontariatu, • oferta programowa OSiR i MOK skierowana do dzieci i młodzieży, • rozbudowane zaplecze sportowe, • działające na terenie Gminy Rady Osiedli i Rady Sołeckie oraz świetlice środowiskowe i kluby młodzieżowe, • możliwość korzystania mieszkańców Gminy Police z Karty Dużej Rodziny i Szczecińskiej Karty Rodzinnej, • dobra sytuacja na rynku pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak sprawnego systemu informacji i komunikacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny • niewystarczająca współpraca instytucji w zakresie wsparcia rodziny, • niski poziom wykształcenia osób korzystających z pomocy społecznej, • niskie kwalifikacje osób w wieku aktywności zawodowej, • niski poziom aktywności zawodowej klientów OPS, • niski poziom świadomego rodzicielstwa, • niedostateczne środki finansowe rodzin na zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, • brak rodzin wspierających, • niedostateczna wiedza mieszkańców gminy na temat form wsparcia i instytucji działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, • niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej, • niska motywacja do podjęcia działań zmierzających do zmiany i poprawy sytuacji u osób wymagających wsparcia, • przerzucenie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje, • wyuczona bezradność i roszczeniowość, • brak nowych lokali mieszkalnych, mała liczba mieszkań socjalnych i brak gminnych mieszkań chronionych, • bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie, • utrudniony dojazd do kilku miejscowości na terenie Gminy Police (Zalesie, Tatynia, Witorza, Wieńkowo), • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, • zjawisko alkoholizmu, • wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży, • występujące patologie społeczne, • rynek pracy nieprzystosowany dla potrzeb samotnych matek,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój innowacyjnych metod wsparcia rodziny w pracy asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego – wprowadzanie środowiskowego modelu pracy socjalnej, udział w projektach UE, • ustawiczne szkolenia osób pracujących na rzecz rodziny, • prospołeczna polityka państwa, 	<ul style="list-style-type: none"> • dalsze utrwalanie się zjawisk negatywnych w sferze społecznej, • ubożenie społeczeństwa, • rozszerzenie kręgów ubóstwa, • zanik więzi i tradycji rodzinnych, rozpad rodziny, • zaniedbanie emocjonalne dziecka,

<ul style="list-style-type: none"> • grupy wsparcia działające na terenie gminy, • wykorzystanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych, • możliwość pozyskiwania środków finansowych z konkursów ogłaszanych przez MRPiPS, konkursów w ramach programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz środków z funduszy europejskich, • skuteczna i trafna diagnoza problemów dotyczących rodziny oraz analiza dynamiki rozwoju pojawiających się problemów społecznych, • rozwój wolontariatu, • wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w działania na rzecz dziecka i rodziny, • promocja działalności rodzin wspierających, 	<ul style="list-style-type: none"> • upadek autorytetów, • brak czasu rodziców dla dzieci, • zmiana funkcji pełnionych przez rodzinę, • niski poziom wiedzy na temat świadomego rodzicielstwa, • zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, • społeczne przyzwolenie na nadużywanie alkoholu (głównie na wsiach), • brak wystarczającej wiedzy nt. nowych uzależnień i cyberprzemocy, • uzależnienie świadczeniobiorców OPS w Policach od otrzymywanej pomocy, • zjawisko „dziedziczenia biedy”, • wzrost kosztów utrzymania rodziny, • przerzucenie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje, • przerzucanie odpowiedzialności za losy rodziny na instytucje, • brak świadomości na temat grożących dziecku niebezpieczeństw, • brak zainteresowania rodziców sposobem spędzania czasu wolnego przez dziecko, • rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środków psychoaktywnych, • wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży, • przemoc, • obniżanie się aspiracji życiowych, • pogłębiające się podziały społeczne, rozpad więzi wspólnotowych, • wypalenie zawodowe pracowników socjalnych i asystentów rodziny,
--	---

Analiza SWOT została opracowana na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Police na lata 2017-2026

6. Zasoby instytucjonalne

Na terenie Gminy Police w budowę lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną zaangażowane są instytucje o zasięgu gminnym i powiatowym:

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Urząd Miejski w Policach	Police, ul. Batorego 3
2.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Policach	Police, ul. Siedlecka 2a
3.	Interdyscyplinarny Zespół do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Police, ul. Siedlecka 2a
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), w tym: Gminne Biuro Przeciwdziałania Narkomanii, Punkt Interwencji Kryzysowej w Policach, Koordynator ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	Police, ul. Siedlecka 2a, pokój 435 Police, ul. Piaskowa 97, Police, ul. Piaskowa 97 Police, ul. Siedlecka 2a, pokój 435
5.	Miejski Ośrodek Kultury	Police, ul. Siedlecka 1a
6.	Ośrodek Sportu i Rekreacji	Police, ul. Siedlecka 2b
7.	Straż Miejska	Police, ul. Tanowska 8
8.	Biblioteka im. Marii Skłodowskiej – Curie	Police, ul. Wojska Polskiego 15
9.	Gminne placówki oświatowe	teren gminy Police
10.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie	Police, ul. Bankowa 22
11.	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Policach	Police, ul. Nadbrzeźna 43
12.	Dom dla Samotnych Matek z Dziećmi „MONAR-MARKOT”	Police, ul. Kosynierów Gdyńskich 25
13.	Środowiskowy Dom Samopomocy	Police, ul. Korczaka 55
14.	Służba zdrowia	teren gminy Police
15.	Rady osiedlowe	teren gminy Police
16.	Rady sołeckie	teren gminy Police
17.	Świetlice środowiskowe	teren gminy Police
18.	Kluby młodzieżowe	teren gminy Police

19.	Kościoły i związki wyznaniowe	teren gminy Police
20.	Lokalne stowarzyszenia	teren gminy Police
21.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Dział Poradnictwa i Interwencji Kryzysowej	Police, ul. Szkolna 2
22.	Komenda Powiatowa Policji	Police, ul. Kasprowiczka 3
23.	Powiatowy Urząd Pracy	Police, ul. Kościuszki 5
24.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	Police, ul. Korczaka 27
25.	Dom Dziecka, w tym: - Poradnia Rodzinna	Police ul. Kresowa 26
26.	Dom Dziecka, w tym: - Grupa interwencyjna	Tanowo ul. Szczecińska 2
27.	Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy	Tanowo ul. Leśna 91
28.	Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy nr 1 dla Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo im. Marii Grzegorzewskiej	Police ul. Korczaka 53
29.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy	Trzebież ul. WOP 10
30.	Zespół Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach	Police ul. Siedlecka 6
31.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledze- niem Umysłowym Koło Terenowe w Policach Warsztat Terapii zajęciowej	Police ul. Korczaka 55
32.	Stowarzyszenie Hospicjum Królowej Apostołów	Police, ul. Grunwaldzka 13

Poniższe tabele porządkują zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie Gminy Police.

Tabela nr 5

Placówki Wsparcia Dziennego

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny z siedzibą w Szczecinie	Police ul. Bankowa 22
2.	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny z siedzibą w Szczecinie	Police ul. Nadbrzeżna 43

Tabela nr 6

Świetlice środowiskowe i Kluby Młodzieżowe

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 1	Police ul. Nadbrzeżna 43a/4
2.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 2	Police ul. M. Konopnickiej 2
3.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 3	Police ul. Owocowa 4
4.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 4	Police ul. Piaskowa 47a
5.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 5	Police, ul. Wróblewskiego 11/2
6.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 6	Police, ul. Bankowa 6a/2
7.	Świetlica środowiskowa Rady Osiedla Nr 7	Police ul. Roweckiego 40
8.	Świetlica środowiskowa	Szkoła Podstawowa w Tanowie
9.	Świetlica środowiskowa	Szkoła Podstawowa w Trzebieży
10.	Świetlica środowiskowa	Szkoła Podstawowa w Niekłońcicy Niekłończyca 34
11.	Świetlica środowiskowa w Dębostrowie	Dębostrów 30
12.	Świetlica środowiskowa w Uniemyślu	Uniemyśl 3
13.	Świetlica środowiskowa w Pilchowie	Pilchowo, ul Spacerowa 13a
14.	Świetlica środowiskowa w Tatyni	Tatynia 38
15.	Świetlica środowiskowa w Drogoradzu	Drogoradz 54
16.	Świetlica środowiskowa w Trzeszczynie	Trzeszczyn ul. Kościuszki 34a
17.	Klub Młodzieżowy w Przęsocinie	Przęsocin Centralna 20
18.	Klub Młodzieżowy przy Radzie Osiedla Nr 2	Police ul. M. Konopnickiej 2
19.	Klub Młodzieżowy przy Radzie Osiedla Nr 3	Police ul. Owocowa 4
20.	Klub Młodzieżowy przy Radzie osiedla nr 4	Police ul. Piaskowa 97
21.	Klub Młodzieżowy w Dębostrowie	Dębostrów 30

Tabela nr 7

Placówki Oświatowe

Lp.	Nazwa	Adres
Przedszkola		
1.	Przedszkole Publiczne nr 1 "Calineczka"	Police ul. Tarugutta 13-15
2.	Przedszkole Publiczne nr 5 im. Wandy Chotomskiej	Police ul. Robotnicza 13
3.	Przedszkole Publiczne nr 6 „Leśne”	Police ul. Wróblewskiego 3
4.	Przedszkole Publiczne nr 8 „Bajkowe”	Police ul. Wyszyńskiego 31
5.	Przedszkole Publiczne nr 9 „Tęczowa Kraina”	Police ul. Piaskowa 13
6.	Przedszkole Publiczne nr 10	Police ul. Piaskowa 112
7.	Przedszkole Publiczne nr 11	Police ul. Przyjaźni 1
8.	Przedszkole Publiczne w Tanowie	Tanowo ul. Szczecińska 70
9.	Przedszkole Publiczne w Trzebieży	Trzebież ul. Wkrzańska 9
Szkoły Podstawowe		
10.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki z Oddziałami Sportowymi	Police ul. Sikorskiego 8 ul. ul. Traugutta 4
11.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Bolesława Kaczyńskiego z Oddziałami Przedszkolnymi	Police ul. Cisowa 2
12.	Szkoła Podstawowa nr 3 im. M. Skłodowskiej-Curie	Police ul. Siedlecka 4
13.	Szkoła Podstawowa nr 5 im. Orła Białego z Oddziałami Dwujęzycznymi	Police Ul. Wojska Polskiego 68
14.	Szkoła Podstawowa nr 6 z Oddziałami Przedszkolnymi	Police ul. Owocowa 5
15.	Szkoła Podstawowa nr 8 im. Jana Pawła II z Oddziałami Dwujęzycznymi	Police ul. Piaskowa 99 ul. Tanowska 14
16.	Szkoła Podstawowa w Tanowie im. Jerzego Noskiewicza z Oddziałami Przedszkolnymi	Tanowo ul. Szczecińska 33
17.	Szkoła Podstawowa w Tanowie im. Jerzego Noskiewicza z Oddziałami Przedszkolnymi w Tanowie Szkoła Filialna w Pilichowie	Tanowo ul. Szczecińska 1a
18.	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi	Trzebież ul. Wkrzańska 19a
19.	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi Szkoła Filialna w Niekłończy	Niekłończyca 34
Inne placówki		
20.	Miejski Żłobek	Police

		ul. Robotnicza 15
21.	Biblioteka im. Marii Skłodowskiej -Curie	Police ul. Wojska Polskiego 15
22.	Biblioteka – Filia Nova	Police ul. Bankowa 5b/u9
23.	Biblioteka – Filia Naukowa	Police ul. Barnima 26
24.	Miejski Ośrodek Kultury	Police ul. Siedlecka 1a
25.	Ośrodek Sportu i Rekreacji	Police ul. Siedlecka 2b
26.	Niepubliczny Punkt Przedszkolny "Urwisek"	Police ul. Sikorskiego 11
27.	Niepubliczny Żłobek "URWISEK"	Police ul. Bankowa 11 FGH/2-3
28.	Niepubliczny Żłobek "URWISEK"	Police ul. Słoneczna 13
29.	Klub Malucha „Skarb Malucha”	Police, ul. Słowiańska 11
30.	Żłobek „Skarb Malucha”	Police, ul. 26 Kwietnia 16
31.	Żłobek „Skarb Malucha”	Niekłóńczyca 8 a
32.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Elan Vital”	Przęsocin ul. Szkolna 1
33.	„Tosca” Pierwsza Prywatna Szkoła Muzyczna I stopnia	Police ul. Piaskowa 99

Tabela nr 8

Służba zdrowia

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 1 im. prof. Tadeusza Sokołowskiego Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie	Police ul. Siedlecka 2
2.	Pielęgniarstwo i Położnictwo Środowiskowo-Rodzinne „ŚRÓD-MED” S.C.	Police ul. Siedlecka 2a
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „POLVITA” S.C.	Police ul. Siedlecka 2a
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICA” Usługi Medyczne Sp. z o. o.	Police ul. Kuźnicka 1
5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „CONSULTA” Poradnia Medycyny Rodzinnej	Police ul. Chodkiewicza 11
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALMED”	Police ul. Dworcowa 7
7.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALMED”	Tanowo ul. Policka 4
8.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska POZ	Trzebież ul. Kościuszki 15
9.	Przychodnia Lekarska „SPEC-MEDICA” S.C.	Police ul. Siedlacksa 2a
10.	Przychodnia Medyczna „Balticmed”	Police ul. Piłsudskiego 6/7
11.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pielęgniarstwo	Police

	w Środowisku Nauczania i Wychowania	ul. Traugutta 4
12	Usługi Medyczne Mirosława Kasperska	Police ul. Piłsudskiego 2e

Tabela nr 9

Kościoty i związki wyznaniowe

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Kazimierza Królewicza	Police ul. Wyszyńskiego 2f
2.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	Police ul. Mazurska 1
3.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Ap. Piotra i Pawła	Police ul. Kościelna 4
4.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Wniebowzięcia NMP	Pilchowo ul. Szczecińska 3
5.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Podwyższenia Krzyża	Trzebież ul. Rybacka 2
6.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	Tanowo ul. Szczecińska 53
7.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP	Niekończycza 17
8.	Kościół Zielonoświątkowy	Police ul. Polna 9
9.	Chrześcijański Zbór Świadków Jehowy	Police, ul. Robotnicza 9

7. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021

CEL GŁÓWNY

Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych

CELE SZCZEGÓŁOWE

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

Minimalizowanie skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach i podejmowanie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych

Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin

Zapobieganie uzależnieniom oraz niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży

8. Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 -2021

Cel szczegółowy 1: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny				
	Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki/mierniki
1.	zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia	2019-2021	- OPS, - PCPR, - organizacje pozarządowe, - kościoły i związki wyznaniowe	Liczba rodzin objętych pomocą
2.	dożywianie dzieci	2019-2021	- OPS, - placówki oświatowe – szkoły, - kościoły i związki wyznaniowe, - UM, - organizacje pozarządowe, - GKRPA	Liczba dzieci objętych pomocą
3.	zapewnienie pomocy, w tym w formie schronienia, osobom doznającym przemocy w rodzinie	2019-2021	- OPS, - PCPR, - Zespół Interdyscyplinarny, - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, - GKRPA, - KPP, - Sądy – Kuratorzy, - placówki oświatowe, - organizacje pozarządowe, - UM	Liczba prowadzonych Niebieskich Kart; Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia
4.	monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	2019-2021	- służba zdrowia, - OPS, - placówki oświatowe, - PCPR, - UM	Liczba monitorowanych rodzin; Liczba programów profilaktycznych
5.	pomoc w zaopatrzeniu osób niepełnosprawnych w niezbędny sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze	2019-2021	- PCPR, - OPS, - służba zdrowia, - organizacje pozarządowe	Liczba osób, które uzyskały wsparcie
6.	zabezpieczenie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	2019-2021	- UM, - OPS, - PCPR	Kwota przeznaczona na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Cel szczegółowy 2: Minimalizowanie skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach i podejmowanie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych				
	Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny	2019-2021	- OPS	Liczba osób objętych wsparciem asystenta rodziny
2.	prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej	2019-2021	- OPS, - placówki oświatowe, - KPP, - służba zdrowia, - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	Liczba rodzin objętych monitoringiem
3.	zapewnienie specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, i prawnego rodzinom i dzieciom	2019-2021	- PCPR, - GKRPA, - Caritas, - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	Liczba udzielonych porad
4.	tworzenie i prowadzenie grup wsparcia	2019-2021	- PCPR, - GKRPA, - Kluby AA, - organizacje pozarządowe, - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	Liczba grup wsparcia; Liczba osób uczęszczających na grupy wsparcia
5.	organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	2019-2021	-OPS, -organizacje pozarządowe	Liczba szkoleń i osób w nich uczestniczących
6.	podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo - wychowawczych, poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji, poradnictwa oraz udostępnianie literatury fachowej	2019-2021	- OPS, - PCPR, - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna; - placówki oświatowe; - organizacje pozarządowe,	Liczba szkoleń, Liczba warsztatów; Liczba osób objętych wsparciem w formie poradnictwa, konsultacji
7.	kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz o tematyce rodzinnej	2019-2021	- OPS; - UM; - PCPR; - placówki oświatowe; - organizacje pozarządowe	Liczba przeprowadzonych kampanii; Liczba osób- uczestników kampanii
8	Wsparcie ze strony asystenta rodziny (podnoszenie kompetencji rodzicielskich, przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym itp.)	2019-2021	- OPS,	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta; Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej; Liczba rodzin, w których nie doszło do

				odebrania dzieci
9	Praca socjalna ze strony pracowników socjalnych	2019-2021	-OPS; - Dom Dziecka	Liczba rodzin objętych pracą socjalną; Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej; Liczba rodzin, w których nie doszło do odebrania dzieci

Cel szczegółowy 3: Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin

	Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących działania na rzecz dzieci i młodzieży,	2019-2021	- OPS - PCPR, - placówki oświatowe; - Służba zdrowia; - Rady Osiedli, Rady Sołeckie; - Sąd – Kuratorzy, - GKRPA	Liczba wspólnie podjętych działań; Liczba zespołów ds. rodziny;
2.	dobór działań naprawczych na rzecz dziecka i rodziny w oparciu o działania interdyscyplinarne,	2019-2021	- OPS, - PCPR, - Sąd – Kuratorzy, - placówki oświatowe; - GKRPA	Liczba zespołów interdyscyplinarnych

Cel szczegółowy 4: Zapobieganie uzależnieniom oraz niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży

	Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	przygotowanie, prowadzenie i finansowanie programów profilaktyczno - edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	2019-2021	- placówki oświatowe; - GKRPA, - KPP, - Świetlice Środowiskowe, - Kluby Młodzieżowe	Liczba programów; Liczba uczestników - odbiorców programu
2.	organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, w tym organizowanie wypoczynku letniego i zajęć pozaszkolnych	2019-2021	- TPD, - Rady Osiedlowe, Rady Sołeckie; - Świetlice środowiskowe, - GKRPA – Kluby Młodzieżowe, - MOK, - OSiR, - Biblioteka, - kościoły i związki	Liczba zajęć/ ofert; Liczba osób/dzieci korzystających z oferty

			wyznaniowe, - organizacje pozarządowe, - organizacje harcerskie, - placówki oświatowe	
3.	prowadzenie działań integrujących i aktywizujących społeczność lokalną na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym wśród dzieci i młodzieży	2019-2021	- OPS, - PCPR, - Rady Osiedli, Rady Sołeckie; - organizacje pozarządowe, - kościoły i związki wyznaniowe, - placówki oświatowe	Liczba działań; Liczba uczestników - odbiorców programu
4.	finansowanie istniejących świetlic i klubów młodzieżowych oraz dążenie do tworzenia nowych placówek wsparcia dziennego na terenie miasta	2019-2021	- GKRPA, - Rady Osiedlowe, - Sołectwa, - organizacje pozarządowe	Środki finansowe przeznaczone na ten cel
5.	Udzielanie pomocy uczniom z trudnościami w nauce	2019-2021	- placówki oświatowe - szkoły, - Świetlice środowiskowe, - Kluby młodzieżowe - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, -TPD, - organizacje pozarządowe, wolontariat	Liczba osób korzystających z pomocy
6.	wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności sprzyjających uwrażliwieniu młodzieży na potrzeby innych ludzi,	2019-2021	- OPS, - placówki oświatowe – szkoły, - Caritas, - MOK, - PCPR, - organizacje pozarządowe	Liczba spotkań; Liczba wolontariuszy;
7.	wspieranie i promocja inicjatyw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny i dziecka;	2019-2021	- UM, - OPS, - PCPR, - organizacje pozarządowe	Liczba inicjatyw lokalnych
8.	Prowadzenie działań integrujących i aktywizujących społeczność lokalną na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym	2019-2021	- OPS, - UM, - PCPR, - placówki oświatowe, - Rady Osiedlowe i Sołeckie, - organizacje pozarządowe	Liczba działań
9.	monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców bądź dzieci,	2019-2021	- OPS, - Sąd – Kuratorzy, - GKRPA, - Zespół interdyscypli-	Liczba osób podejmujących terapię; Liczba osób, które

	monitorowanie terapii		nary, - placówki oświatowe,	ukończyły rozpoczęty cykl terapii
10.	wczesna interwencja	2019-2021	- placówki oświatowe, - OPS, - PCPR, - Służba zdrowia, - Sąd – Kuratorzy, - KPP, - Straż Miejska, - GKRPA, - Świetlice środowi- skowe, - Kluby Młodzieżowe	Liczba interwencji

Wskaźniki i mierniki będą weryfikowane raz w roku w sprawozdaniu z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin przedkładanego Radzie Miejskiej w Policach do dnia 31 marca każdego roku.

9. Finansowanie

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 odbywać się będzie ze środków pochodzących z:

- budżetu Gminy (uchwała budżetowa),
- poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny,
- budżetu państwa (konkursy i programy rządowe),
- dotacji unijnych,
- organizacji pozarządowych.

10. Zakładane efekty realizacji programu

Spodziewanymi rezultatami realizowanego w latach 2019-2021 Programu Wspierania Rodziny w gminie Police są:

1. pogłębienie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin,
2. poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz osiągnięcie przez rodziny podstawowego poziomu stabilności życiowej, który umożliwi im wychowywanie dzieci,
3. powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,
4. podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia dla rodzin przeżywających trudności, doświadczających sytuacji kryzysowych lub nimi zagrożonych,
5. zmniejszenie skali i skutków sytuacji kryzysowych.

Powyższe rezultaty są możliwe do osiągnięcia między innymi dzięki:

- ścisłej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin i szybkiemu i skutecznemu przepływie informacji pomiędzy instytucjami,
- tworzeniu zespołów wspierających rodziny w kryzysie.

11. Promocja programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019- 2021 będzie promowany poprzez:

- strony internetowe jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych;
- plakaty, ulotki informujące o działaniach podejmowanych na rzecz rodziny i jej członków;

- lokalne media;
- kampanie informacyjne.

12. Monitoring i ewaluacja Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 w Gminie Police zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. stanowi dokument wyznaczający cele i zadania na okres 3 lat, w związku z tym wymaga oceny i weryfikacji efektywności podejmowanych zadań.

Monitoring Programu będzie polegał na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu informacji o stanie jego realizacji. Zebrane w jego toku dane pozwolą na kontrolę postępu realizacji poszczególnych zadań oraz podjęcie działań korygujących. Stała obserwacja realizacji wyznaczonych celów pozwoli na ewentualne dookreślenie obszarów, które poddane zostaną ewaluacji.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Corocznej merytorycznej analizie poddane będą również:

- rzeczywiste rezultaty zastosowanych rozwiązań (oczekiwane i nieoczekiwane),
- porównanie zgodności osiągniętych rezultatów z celami Programu,
- współpraca partnerów programu i jej wpływ na realne wsparcie rodzin w Gminie Police.

Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej w Policach sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin, zgodnie z art. 179 ust. 1 Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku.

13. Wykaz skrótów

1. OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej,
2. GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
4. KPP – Komenda Powiatowa Policji,
5. TPD – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
6. BDL – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
7. GUS - Główny Urząd Statystyczny,
8. UM – Urząd Miejski,
9. NK- Niebieska Karta.

14. Spis tabel

1. Tabela nr 1 Podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej s.11
2. Tabela nr 2 Typy rodzin objętych pomocą OPS w Policach w latach 2015-2017..... s.39
3. Tabela nr 3 Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012-2017 ..... s.42
4. Tabela nr 4 Procedura Niebieskiej Karty w latach 2016-2017 ..... s.43
5. Tabela nr 5 Placówki Wsparcia Dziennego s.52
6. Tabela nr 6 Świetlice środowiskowe i Kluby Młodzieżowe..... s.53
7. Tabela 7 Placówki Oświatowe s.54
8. Tabela nr 8 Służba zdrowia s.55
9. Tabela nr 9 Kościoły i związki wyznaniowe s.56

15. Spis wykresów

1. Wykres nr 1 Ludność gminy Police według płci s.30
2. Wykres nr 2 Piramida wieku mieszkańców Gminy Police..... s.31
3. Wykres nr 3 Piramida wieku mieszkańców miasta Police s.32
4. Wykres nr 4 Piramida wieku mieszkańców obszarów wiejskich Gminy Police s.32
5. Wykres nr 5 Charakterystyka gminy w latach 2015-2017 ze wzgl. na strukturę ludności . s.33
6. Wykres nr 6 Typy rodzin objętych pomocą w latach 2015-2017 ..... s.40
7. Wykres nr 7 Główne powody przyznania pomocy w latach 2015-2017 ..... s.40
8. Wykres nr 8 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2012-2017 s.42
9. Wykres nr 9 Współfinansowanie przez Gminę Police pobytu dziecka w pieczy zastępczej w latach 2012-2017 ..... s.47
10. Wykres nr 10 Wydatki poniesione na pieczę zastępczą w latach 2012- 2017..... s.47

16. Spis schematów i rysunków

1. Schemat 1 Procedura objęcia wsparciem rodziny s.17
2. Schemat 2 Miejsce asystenta rodziny w strukturze gminnego wsparcia rodziny s.18
3. Rysunek 1 Położenie Powiatu i Gminy Police s.29
4. Rysunek 2 Podział administracyjny miasta, strona 33 ..... s.30